

VIA „CIVILĀS AVIĀCIJAS AĢENTŪRA”

LIDOJUMU DROŠUMA

PĀRSKATS

PAR 2023. GADU

Saturs

Atruna	4
Priekšvārds	5
Kopsavilkums	7
Ievads	8
Ziņošanas sistēma	9
Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programma	12
Lidojumu drošuma snieguma rādītāji un to uzraudzība	14
Komercaviācijas SPI	14
Vispārējās nozīmes aviācijas SPI	20
Perona pārbaudes (SAFA inspekcijas)	23
Civilās aviācijas aģentūras aktivitātes lidojumu drošuma jomā	25
Gaisa kuģu ekspluatācijas uzraudzība	25
Gaisa kuģu lidojumu derīguma uzturēšanas un to tehniskā apkopes uzraudzība	28
Lidlauku ekspluatācija un drošība, lidlauku ekspluatantu darbības uzraudzība	30
Aviācijas personāla sertificēšana	32
Aviācijas personāla veselības pārbaudes	35
Aeronavigācija	37
Bezpilota gaisa kuģu-joma	44
Pārskatā lietotie saīsinājumi un termini	46
Attēlu saraksts	49
Tabulu saraksts	49
Atsauksmēm	50

Atruna

Gaisa kuģu lidojumu drošuma pārskatā (turpmāk – lidojumu drošuma pārskats) ietvertie dati par atgadījumiem tiek sniegti tikai informatīvā nolūkā.. Dati no Civilās aviācijas aģentūras datubāzēm, kas iegūti no aviācijas nozares, atspoguļo informāciju, kas bija pieejama ziņojuma sagatavošanas brīdī.

Lidojumu drošuma pārskats veidots balstoties uz Civilās aviācijas aģentūras rīcībā esošās informācijas pamata, un tā negarantē informācijas satura precizitāti, pilnīgumu vai atbilstību pēdējiem datiem, kas nav tās rīcībā. Civilās aviācijas aģentūra nav atbildīga par zaudējumiem, pretenzijām vai prasībām, ko radījusi nepareiza, nepietiekama vai nederīga informācija vai tās izmantošana, kopēšana vai izklāstīšana.

Lidojumu drošuma pārskatā iekļautās fotogrāfijas ir to autoru īpašums.

Titullapas foto autors A.Ozoliņš.

Priekšvārds

2023. gada lidojumu drošuma pārskats sniedz visaptverošu informāciju par aviācijas sistēmas lidojumu drošuma sniegumu Latvijā, kā arī Eiropas un globālā līmenī. Tas atspoguļo aviācijas nozares kopējos centienus saglabāt augstākos lidojumu drošuma standartus.

Saskaņā ar Eiropas Aviācijas drošības aģentūras (EASA) datiem 2023. gadā gaisa satiksme sasniedza 88% no 2019. gada līmeņa, un 2024. gada sākuma mēnešos gaisa satiksmes apjoms jau atbilst tādām līmenim, kāds tas bija pirms COVID-19 pandēmijas¹. Globāli komercaviācijas lidojumu drošuma sniegums 2023. gadā bijis iepriecinošs. Letālo nelaimes gadījumu skaits samazinājās līdz vienam, kas ir būtisks uzlabojums, salīdzinot ar stabilu vidējo rādītāju, kas pēdējos gados (2020.-2022.) bija aptuveni astoņi. 2023. gadā fiksēti 72 nāves gadījumi, kas ir samazinājums salīdzinājumā ar 2022. gadu. Tas ir otrais zemākais bojāgājušo skaits pēdējā desmitgadē².

Eiropas Savienības (ES) valstīs 2023. gadā tika veikti vairāk nekā 7.3 miljoni komerciālo lidojumu – un neviens no tiem nebija letāls nelaimes gadījums, kurā būtu iesaistīts kāds EASA dalībvalsts gaisa pārvadātājs. Lielākajā daļā letālu negadījumu un bojāgājušo skaits bija tuvu zemākajiem līmeņiem pēdējā desmitgadē un zemāks nekā 2022. gadā.

Neskatoties uz pozitīvo lidojumu drošuma sniegumu lielākajā daļā jomu, ir svarīgi atcerēties, ka iepriekšējie rezultāti negarantē pozitīvus rezultātus nākotnē. Aviācijas nozarei ir jākoncentrē savi risku pārvaldības centieni, lai nodrošinātu drošu un ilgtspējīgu aviācijas sistēmas darbību – jo īpaši šobrīd, kad nozare saskaras ar tik plašu operacionālo risku spektru.

Sadursme, kas notika uz Tokijas Hanedas lidostas skrejceļa 2024. gada janvārī, apstiprināja nepieciešamību pēc papildu pasākumiem, lai uzlabotu skrejceļa drošumu. EASA kopā ar kompetentajām iestādēm un nozari ir izveidojusi Skrejceļa drošuma darba grupu, lai

¹ EASA Annual Safety Review. (2024). <https://www.easa.europa.eu/en/document-library/general-publications/annual-safety-review-2024>

² IATA Annual Safety Report. (2024). <https://www.iata.org/en/publications/safety-report/interactive-safety-report/>

izstrādātu konkrētas darbības un pielietotu mūsdienu tehnoloģijas, lai samazinātu negadījumu risku uz zemes.

Dažādās aviācijas apakšnozarēs saskaramies ar jauniem riskiem, ko rada klimata pārmaiņu ietekme. 2023. gadā EASA izveidoja Eiropas tīklu par klimata pārmaiņu ietekmi uz aviāciju (EN-ICAA), kas apvieno aviācijas un zinātnes ekspertus, lai palīdzētu nozarei labāk sagatavoties nākotnei un noteikt pareizās prioritātes šajā jomā³.

Ilgspējība 2023. gadā turpināja būt galvenais fokuss. Starptautiskās gaisa transporta asociācijas (IATA) un gaisa pārvadātāji visā pasaulē veicināja ilgtspējīgas aviācijas degvielas (SAF) izmantošanu, lai samazinātu gaisa satiksmes oglekļa pēdas nospiedumu. Arī nozare strādāja pie inovācijām, piemēram, degvielas patēriņa ziņā efektīvāku lidaparātu dizainu un uzlabotas gaisa satiksmes vadības sistēmas, lai uzlabotu efektivitāti un samazinātu emisijas.

Aviācijas nozare pēdējos gados ir daudz cietusi, zaudējot vairāk nekā divus miljonus darba vietu visā pasaulē. Inflācija un augošās degvielas cenas ietekmēja ekspluatācijas izmaksas, radot spiedienu uz gaisa pārvadātājiem, īpaši zemo izmaksu pārvadātājiem. Arī pieprasījums pēc aviācijas personāla, tostarp pilotiem un zemes dienestu darbiniekiem, palika augsts, kas noveda pie darbaspēka trūkuma daudzos reģionos. Šie trūkumi, kopā ar loģistikas traucējumiem, reizēm izraisīja lidojumu aizkavēšanos un atcelšanu.

³ EASA Annual Safety Review. (2024). <https://www.easa.europa.eu/en/document-library/general-publications/annual-safety-review-2024>

Kopsavilkums

Latvijā lidojumu skaits līdz šim vēl nav pilnībā atgriezies līmenī, kāds bija pirms COVID-19 pandēmijas.

Latvijā reģistrētie komercaviācijas gaisa kuģi 2023.gadā veikuši 66386 lidojumus (salīdzinājumam 2022.gadā – 61902 lidojumi), bet 2019.gadā tie bijuši 80423 lidojumi.

Starptautiskā lidosta “Rīga” ziņo par 87007 veiktiem lidojumiem uz/no Rīgas 2019.gadā, bet 2023. gadā vien par 61345 lidojumiem⁴.

Globālā mērogā, pēc IATA datiem, 2023. gadā tika veikti aptuveni 37,7 miljoni lidojumu, kas ir par 17% vairāk nekā 2022. gadā.

IATA ziņo par būtiskiem uzlabojumiem globālajos lidojumu drošuma rādītājos 2023.gadā:

Izmantojot IATA komercaviācijas definīciju, kopējais nelaimes gadījumu rādītājs bija 1,09 negadījumi uz vienu miljonu lidojumu. Tas ir uzlabojums salīdzinājumā ar rādītāju 1,31, kas fiksēts 2022. gadā.

2023. gadā notika viens letāls nelaimes gadījums ar turbopropelleru lidmašīnu, kurā bojā gāja 72 cilvēki (*Yeti Airlines*). Tas ir būtisks samazinājums no septiņiem letālajiem negadījumiem 2022. gadā. Līdz ar to arī letalitātes risks uzlabojās no 0,22 2022. gadā līdz 0,03 2023. gadā, norādot uz mazāku nāves gadījumu iespējamību uz miljonu lidojumu⁵.

IATA statistikā nav iekļāvusi tos aviācijas nelaimes gadījumus, kad pasažieri guvuši traumas vai gājuši bojā iekāpšanas gaisa kuģī laikā, kas pēc Starptautiskās civilās aviācijas organizācijas (ICAO) definīcijas būtu arī uzskatāmi par aviācijas nelaimes gadījumiem. Statistikā netiek iekļauti arī nelaimes gadījumi, kurus izraisījušas nelikumīgas darbības, jo tās tiek uzskatītas nevis par lidojumu drošuma (*safety*), bet gan par aviācijas drošības (*security*) problēmjautājumu.

Latvijā 2023. gadā aviācijas nelaimes gadījumi komercaviācijā nav notikuši, bet noticis viens nopietns incidents.

⁴ RIX Statistics Report. (2023). <https://www.riga-airport.com/lv/media/2556/download>

⁵ IATA Annual Safety Report. (2024). <https://www.iata.org/en/publications/safety-report/interactive-safety-report/>

Ievads

Lidojumu drošuma pārskatu ir sagatavojuši Civilās aviācijas aģentūra, pamatojoties uz 2015. gada 3. novembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 634 „Ziņošanas kārtība par atgadījumiem civilajā aviācijā” 9. punktu un sadarbībā ar Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas biroju (TNGIIB) ar mērķi informēt sabiedrību par civilās aviācijas lidojumu drošuma līmeni.

Pārskatā apkopotā veidā ir publicēta informācija par Latvijas ziņošanas sistēmas ietvaros ziņotajiem atgadījumiem. Analizējot atgadījumus, tiek noteikti apdraudējumi, lidojumu drošuma snieguma rādītāji, kā arī Civilās aviācijas aģentūras darbības lidojumu drošuma uzraudzības jomā.

Pārskats aptver Latvijas Civilās aviācijas lidojumu drošuma situāciju, izmantojot šādus informācijas avotus:

- Obligātā atgadījumu ziņošanas sistēma;
- Brīvprātīgā atgadījumu ziņošanas sistēma;
- Lidojumu datu analīze (ja par to ziņojuši gaisa kuģu ekspluatanti);
- Rekomendācijas no aviācijas nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas (TNGIIB un citu valstu izmeklēšanas biroji) ziņojumiem;
- EASA u.c. lidojumu drošuma direktīvas, lidojumu drošuma informācija;
- Inspekcijas un auditi;
- Mācībās gūtā informācija;
- Citi avoti.

Ziņošanas sistēma

Latvijā ar 2015. gada 3. novembra Ministru kabineta noteikumiem Nr. 634 „Ziņošanas kartība par atgadījumiem civilajā aviācijā” ir ieviesta obligātā un brīvprātīgā atgadījumu ziņošanas sistēma, kā tas ir noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes regulā (ES) Nr. 376/2014 par ziņošanu, analīzi un turpmākajiem pasākumiem attiecībā uz atgadījumiem civilajā aviācijā un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 996/2010 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/42/EK, Komisijas Regulas (EK) Nr. 1321/2007 un (EK) Nr. 1330/2007 (turpmāk – Regula Nr.376/2014). Sarakstu, kurā klasificēti atgadījumi civilajā aviācijā, par kuriem obligāti jāziņo saskaņā ar Regulu Nr. 376/2014, nosaka Komisijas īstenošanas regula (ES) 2015/1018.

Ziņotie atgadījumi tiek reģistrēti Eiropas koordinācijas centra atgadījumu ziņošanas sistēmas (turpmāk – ECCAIRS) datu bāzē. ECCAIRS datu bāze Civilās aviācijas aģentūrā tiek uzturēta un izmantota kopš 2006. gada maija.

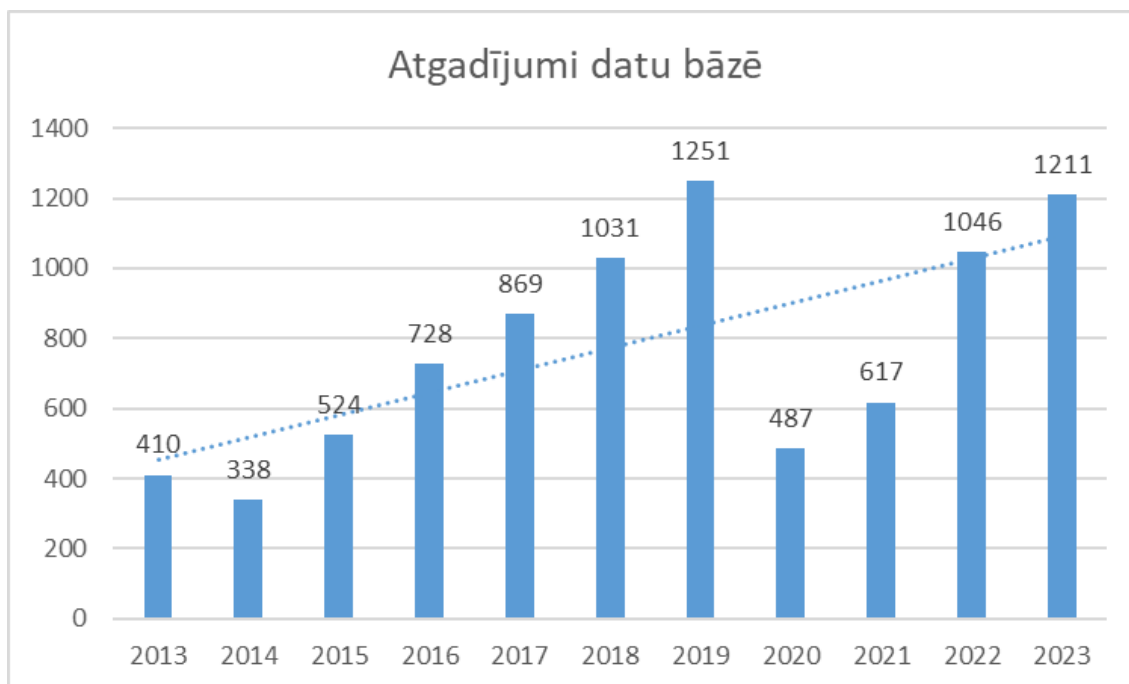
Datu bāzē ir reģistrēti atgadījumi (gan brīvprātīgā, gan obligātā kārtā ziņotie), tostarp incidenti, nopietni incidenti un aviācijas nelaimes gadījumi.

Datu bāzē iekļautā informācija kalpo vienīgi lidojumu drošuma analīzei un uzlabošanai. Civilās aviācijas aģentūra neizpauž to personu datus, kuras ziņojušas par atgadījumu vai tajā bijušas iesaistītas. Šī informācija nevar tikt izmantota, lai noteiktu vainīgo vai sauktu kādu pie atbildības.

Minētā informācija par atgadījumiem civilajā aviācijā var tikt izplatīta ieinteresētajām personām, lai kalpotu lidojumu drošuma uzlabošanai. Ieinteresētās personas ir uzskaitītas Regulas Nr. 376/2014 II pielikumā.

Civilās aviācijas aģentūra pastāvīgi sadarbojas ar ICAO, Eiropas Savienības institūcijām, nelaimes gadījumu izmeklēšanas birojiem un nacionālajām aviācijas kompetentajām iestādēm informācijas apmaiņas jomā.

Nacionālās datu bāzes dati kopš 2008. gada 19. jūnija regulāri tiek iekļauti Eiropas centrālajā repozitorijā.

1.attēls

Atgadījumi datu bāzē (2013-2023)

Ziņojumi tiek ievietoti ECCAIRS datubāzē, izmantojot vienotu (ADREP) taksonomiju, kas ir starptautisks datu standarts, ar kuru iespējams aprakstīt gandrīz jebkuru atgadījumu. Ir svarīgi, lai, ziņojot par atgadījumu, tiktu ievērota šī taksonomija, pretējā gadījumā ir apgrūtināta datu apstrāde un vēlāk arī datu analīze.

Obligātās un brīvprātīgās atgadījumu ziņošanas sistēmas kalpo kā līdzeklis lidojumu drošuma līmeņa novērtēšanai, kā arī tā iespējamai uzlabošanai. Personu (vai organizāciju) saraksts, uz kurām attiecas ziņošanas noteikumi, kā arī atgadījumu saraksts, par kuriem jāziņo, ir noteikts iepriekš minētajās regulās.

Brīvprātīgā ziņošanas sistēma ir ļoti būtiska, jo ļauj iegūt informāciju par atgadījumiem, par kuriem obligāti nav jāziņo, taču tie bieži atklāj latentos apstākļus vai jaunus problēmjasautājumus. Tā savulaik tika aktualizēti jautājumi par lāzeru radītajiem apdraudējumiem, bezpilota gaisa kuģiem u.tml.

Lidojumu drošuma analīzei nepieciešams veicināt brīvu datu apmaiņu savstarpējas uzticības gaisotnē. Angliski sauktais *just culture* jeb taisnīguma kultūras princips nozīmē, ka ziņojumi tiek apkopoti, lai uzlabotu lidojumu drošuma līmeni, apzinātu atgadījumu cēloņus un pastāvošos apdraudējumus, it īpaši sistēmiskas nepilnības, kā arī lai tās novērstu. Taisnīguma

kultūras princips neattiecas uz atgadījumiem, kas nepārprotami ir saistīti ar prettiesisku darbību, rupju nolaidību vai apzinātu ļaunprātīgu rīcību.

Ziņošanas sistēma ir viens no Drošuma pārvaldības sistēmas (SMS) un Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programmas stūrakmeņiem.

Svarīgi!

Veidlapas interneta vietnē (angļu val.): www.aviationreporting.eu

Tālr.: + 371 67 830 969 (darba laikā);

+ 371 67 507 968 (darba laikā)

E-pasts: SIDD@caa.gov.lv

Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs (TNGIIB)

Tālr.: +371 67 288 172 (diennakts)

+371 67 686 266 (diennakts)

Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programma

Lai ICAO dalībvalstis varētu nodrošināt augstu lidojumu drošuma līmeni un samazinātu aviācijas nelaimes gadījumu iespējamību, kā arī ņemot vērā 1944.gada 7.decembra *Konvencijas par starptautisko civilo aviāciju* (turpmāk - Čikāgas konvencija) 19.pielikumā noteikto, ICAO dalībvalstīm ir jāizstrādā valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programma (turpmāk - Gaisa kuģu lidojumu drošuma programma), kas kalpo kā pārvaldības sistēma, lai noteiktu un pārvaldītu lidojumu drošumu valstī. Tā nepieciešama, lai lidojumu drošuma uzraudzības rezultātus pārvērstu lidojumu drošuma riska kontroles pasākumos un, cik vien iespējams, nodrošinātu sabiedrības drošību laikā, kad aviācijas pakalpojumu sniedzējs veic savas darbības. Gaisa kuģu lidojumu drošuma programma tiek īstenota atbilstoši konkrētās dalībvalsts aviācijas nozares apmēram un sarežģītības pakāpei, un ir izstrādāta ar mērķi, lai nodrošinātu valstī noteikto pieņemamo lidojumu drošuma līmeni, tādējādi demonstrējot Gaisa kuģu lidojumu drošuma programmas un aviācijas pakalpojumu sniedzēju gaisa kuģu lidojumu drošuma pārvaldības sistēmas (SMS) funkcionalitāti. Šim nolūkam Civilās aviācijas aģentūra regulāri nosaka darbības stratēģiju četrģades plānošanas ciklam, kurā viena no plānošanas cikla prioritātēm ir Latvijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programmas izstrāde.

Ņemot vērā minēto, Latvija, kā viena no ICAO dalībvalstīm ir izstrādājusi [Latvijas Republikas civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programmu](#), kurā izklāstīta valsts loma lidojumu drošuma pārvaldībā un pārvaldības ietvaros veicamās aktivitātes, tajā skaitā lidojumu drošuma uzraudzība un lidojumu drošuma risku kontroles pasākumi.

Gaisa kuģu lidojumu drošuma programma ir izveidota, ņemot vērā Čikāgas konvencijas 1., 6., 8., 11., 13., 14. un 19. pielikuma standartus un rekomendēto praksi, Eiropas Parlamenta un Padomes 2018.gada 4.jūlija Regulā (ES) Nr.2018/1139 par kopīgiem noteikumiem civilās aviācijas jomā un ar ko izveido Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūru, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr.2111/2005, (EK) Nr.1008/2008, (ES) Nr.996/2010, (ES) Nr.376/2014 un Direktīvas 2014/30/ES un 2014/53/ES un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr.552/2004 un (EK) Nr.216/2008 un Padomes Regulu (EEK) Nr.3922/91 (turpmāk – Regula Nr.2018/1139) noteikto, Komisijas 2015.gada 7.decembra ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei “Eiropas Aviācijas drošuma programma” (COM (2015) 599 galīgā redakcija, Brisele 07.12.2015),EASA izstrādāto Eiropas aviācijas drošuma plānu 2023-2025 (EPAS).

Pieņemamā lidojumu drošuma līmeņa koncepts papildina lidojumu drošuma pārvaldības pieeju, kas tiek balstīta ne tikai uz aviācijas pakalpojumu sniedzēju atbilstību normatīvajam regulējumam, bet arī uz civilās aviācijas darbības snieguma analīzi (*performance based approach*). ICAO standarti pieprasa, lai katra ICAO dalībvalsts noteiktu un būtu spējīga realizēt valsts līmeņa pieņemamo lidojumu drošuma līmeni, kas tiek noteikts un uzturēts, balstoties uz valsts gaisa kuģu lidojumu drošuma programmas pamatnostādnēm.

Ņemot vērā Ministru kabineta 2021.gada 16.novembra noteikumos Nr.755 “Noteikumi par Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programmu” noteikto, Gaisa kuģu lidojumu drošuma programmu apstiprina Satiksmes ministrijas izveidota Valsts civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu drošuma programmas pārvaldības grupa.

Lidojumu drošuma snieguma rādītāju uzraudzība

Lidojumu drošuma snieguma rādītāji (SPI) – informācija no Latvijas Civilās aviācijas aģentūras datubāzes izteikta pret nolidojuma datiem (lidojumu skaitu vai lidojuma stundām), kas iegūti no gaisa pārvadātājiem, vispārējās nozīmes aviācijas pārstāvjiem (gaisa kuģu īpašniekiem un gaisa kuģu ekspluatantiem, pilotiem un klubiem), lidostām un aeronavigācijas pakalpojumu sniedzējiem. Indikatori ir noteikti tādiem atgadījumiem, kas atkārtojas un iezīmē tendences, potenciāli rada tiešu apdraudējumu lidojumu drošumam. Šajā sadaļā ir atainoti faktiskie rādītāji – saskaņā ar datiem, kas reģistrēti Civilās aviācijas aģentūras datubāzē.

Komercaviācijas SPI

Negadījumi komercaviācijā (CAT) un nekomerciālo komplekso gaisa kuģu (NCC) ekspluatācijā

Drošuma snieguma rādītājs (SPI)	SPI vērtība		SPI mērvienība	SPI aprēķina formula vai metode
	plānotā	faktiskā		
Latvijas CAT un NCC ekspluatanti: nav negadījumu.	0,00	0,00	uz 10 000 lidojumiem	Attiecība tiek rēķināta dalot negadījumu skaitu (0) ar kopējo lidojumu skaitu 2023.gadā un reizinot ar 10000. OPER-SPI-1 ir 0, kas nozīmē, ka ir sasniegts vēlamais SPT rezultāts.

1. tabula

Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-1). Negadījumi komercaviācijā uz 10 000 lidojumiem.

Nāvējoši negadījumi komercaviācijā (CAT) un nekomerciālo komplekso gaisa kuģu (NCC) ekspluatācijā

Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (SPI)	SPI vērtība		SPI mērvienība	SPI aprēķina formula vai metode
	plānotā	faktiskā		
<p>EASA dalībvalstu nāvējošu negadījumu rādītājs CAT (nāvējoši negadījumi uz 10 000 lidojumiem) – 0,00 (2023. g.). (avots: EASA 2024. gada lidojumu drošuma pārskats).</p> <p>Latvijas CAT un NCC ekspluatanti: nav nāvējošu negadījumu.</p>	0,00	0,00	uz 10 000 lidojumiem	<p>Attiecība tiek rēķināta dalot nāvējošu negadījumu skaitu (0) ar kopējo lidojumu skaitu 2023.gadā un reizinot ar 10 000. OPER-SPI-2 ir 0, kas nozīmē, ka ir sasniegts vēlamais SPT rezultāts.</p>

2. tabula

Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-2). Nāvējoši negadījumi komercaviācijā uz 10 000 lidojumiem.

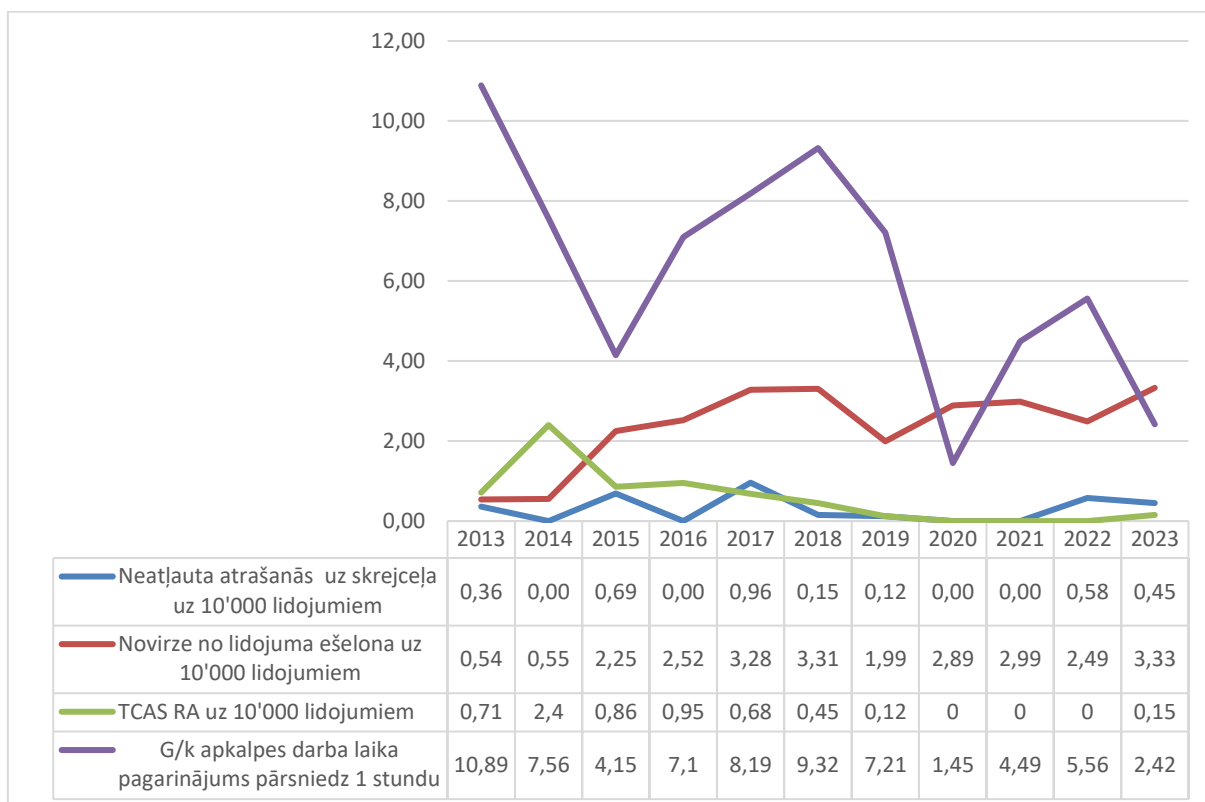
Nopietni incidenti komercaviācijā (CAT) un nekomerciālo komplekso gaisa kuģu (NCC) ekspluatācijā

Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (SPI)	SPI vērtība		SPI mērvienība	SPI aprēķina formula vai metode
	plānotā	faktiskā		
Latvijas CAT & NCC operatori: nopietnu incidentu rādītājs (nopietni incidenti uz 10 000 lidojumiem) – 0,15 (2023.g.)	0,37	0,15	uz 10 000 lidojumiem	Attiecība tiek rēķināta dalot nopietnu incidentu skaitu (1) ar kopējo lidojumu skaitu 2023.gadā un reizinot ar 10 000. OPER-SPI-4 SPI ir 0,15. Ņemot vērā iepriekšējo gadu rezultātus, SPT 2023. gadam tiek noteikts kā vidējais nopietno incidentu rādītājs 2019-2022. gadā (0,28) + standartnovirze (0,9), kas ir 0,37 nopietni incidenti uz 10 000 lidojumiem. Tas nozīmē, ka ar 2023. gada rezultātu 0,15 nopietni incidenti uz 10 000 lidojumiem ir sasniegts vēlamais SPT rezultāts.

3. tabula

Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-4). Nopietni incidenti komercaviācijā uz 10 000 lidojumiem.

Citi lidojumu drošuma snieguma rādītāji

2. attēls

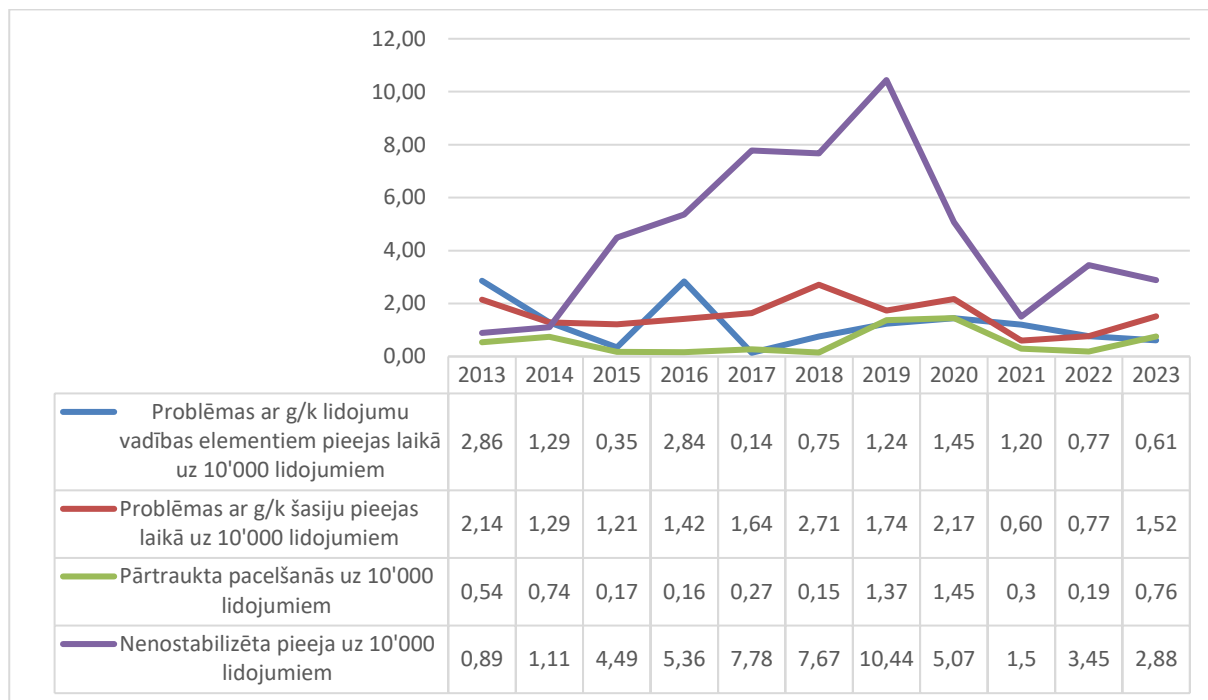
Lidojumu drošuma snieguma rādītāji komercaviācijā

Indikators, kas uzrāda neatļautu atrašanos uz skrejceļa, 2023. gadā ir nedaudz samazinājies salīdzinot ar 2022. gadu. Kopumā pēdējo 10 gadu laikā šim indikatoram ir vērojama svārstīga tendence.

Indikators, kas uzrāda novirzes no lidojuma ešelona, 2023. gadā ir nedaudz palielinājies salīdzinot ar 2022. gadu.

TCAS RA atgadījumu (kad gaisa satiksmes sadursmju novēršanas sistēma (TCAS/ACAS) ir devusi norādījumus gaisa kuģa apkalpei, lai novērstu sadursmi ar citiem gaisa kuģiem) uz 10'000 lidojumiem indikators 2023. gadā ir nedaudz pieaudzis. Kopumā šim indikatoram ir svārstīga samazināšanās tendence.

Gaisa kuģu apkalpes darba laika pagarinājumu vairāk par 1 stundu uz 10'000 lidojumiem 2023. gadā ir samazinājies salīdzinot ar 2022. gadu.

3. attēls

RE riska faktori uz 10'000 lidojumiem

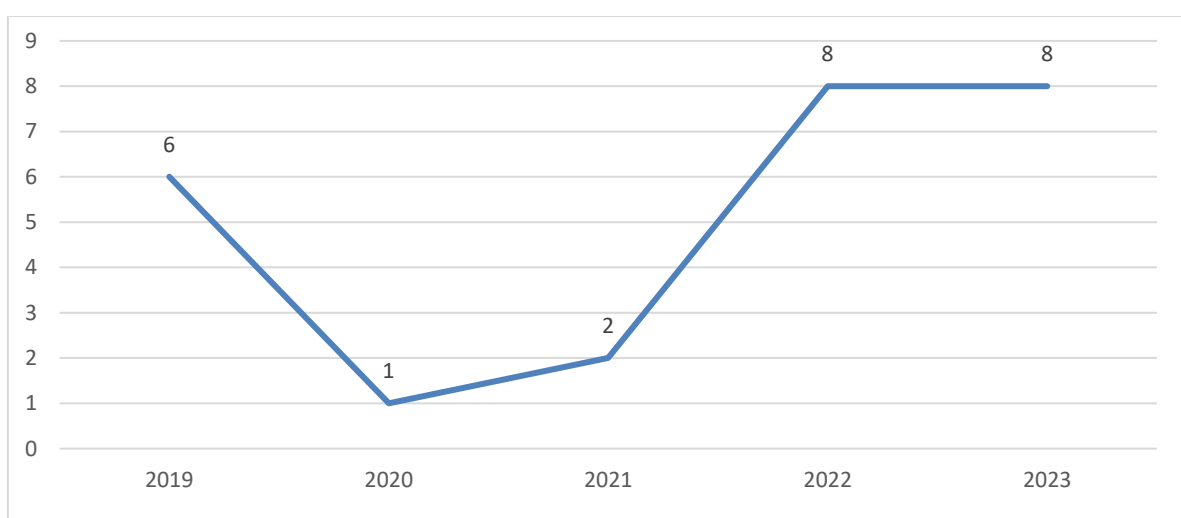
3. attēlā apskatīti vairāki nozīmīgi RE (gaisa kuģa nobraukšana no skrejceļa pacelšanās vai nosēšanās laikā) riska faktori uz 10'000 lidojumiem.

Rādītājs par problēmām ar gaisa kuģu lidojuma vadības elementiem (piemēram, aizplākšņiem) pieejas laikā 2023. gadā bija nedaudz mazāks salīdzinot ar 2022. gadu. Šim rādītājam kopumā ir svārstīga tendence.

Rādītājs par problēmām ar gaisa kuģu šasiju pieejas laikā un rādītājs par gadījumiem, kad pārtraukta pacelšanās, 2023.gadā ir palielinājies, savukārt rādītājs par nenostabilizētām pieejām 2023. gadā ir samazinājies. Kopumā visiem šim rādītājam ir novērojama svārstīga tendence.

Nogurums kā veicinošais faktors

Apkalpes locekļu nogurums 2023.gadā turpina iezīmēties kā viena no lidojumu drošuma apdraudējuma tendencēm kā Latvijā, tā arī citu EASA dalībvalstu starpā. Par nogurumu kā lidojumu drošuma apdraudējuma gadījumu veicinošu faktoru ziņojumu skaits pieaudzis gan obligātās, gan brīvprātīgās ziņošanas sistēmas ietvaros. Tādēļ šis jautājums tiek monitorēts Latvijas Republikas Valsts aviācijas drošuma plāna ietvaros.

4. attēls

Atgadījumi, kuros ziņots par nogurumi kā veicinošo faktoru

Civilās aviācijas aģentūra saņem arī individuālu personu ziņojumus par iespējamiem darba laika pārkāpumiem un par nogurumu, kas nav traktējami kā tiešā veidā lidojuma drošumu ietekmējoši, bet tie tiek pārbaudīti un var kalpot par ienākošo informāciju Valsts drošuma plāna kopskatā.

Vispārējās nozīmes aviācijas SPI

Informācija par atgadījumiem vispārējās nozīmes aviācijā (VNA) nav pārlietu precīza, jo joprojām ir tendence ziņot tikai par smagiem atgadījumiem, kurus nav iespējams noslēpt. Vispārējās nozīmes aviācijā ir jāturpina uzlabot lidojumu drošuma kultūru – šis jautājums tiek izskatīts lidojumu instruktoru semināros, helikopteru drošuma semināros, nacionālo licenču turētāju semināros u.tml.. Pozitīvi jāizceļ ziņošanas kultūras uzlabošanas lidojumu treniņu organizācijās, kas ir ļoti svarīgi, lai radītu pareizu priekšstatu studentiem par lidojumu drošuma kultūru un lai tas uzlabotu lidojumu drošuma līmeni ilgtermiņā.

Ja neņem vērā nopietnos incidentus un aviācijas nelaimes gadījumus, kā arī Gaisa satiksmes vadības (GSV) ziņojumus par gaisa telpas pārkāpumiem vispārējās nozīmes aviācijā, tad CAA datubāzē ir reģistrēti vien atsevišķi atgadījumi, kad ziņojuši paši iesaistītie vispārējās nozīmes aviācijas piloti. Tas nozīmē, ka, atskaitot GSV ziņojumus, šobrīd CAA ir pieejami vienīgi TNGIIB ziņojumi, kas ļauj rīkoties tikai reaktīvi, t.i., veikt darbības, kad nelaime jau notikusi, nevis proaktīvi – balstoties uz saņemtajiem ziņojumiem un citu vērtīgu informāciju.

EASA dalībvalstu VNA negadījumu rādītājs (negadījumu skaits uz 10 000 lidojumiem) ir augsts - 2023. gadā vispārējā aviācijā notika 35 nāvējoši negadījumi, kas izraisīja 68 cilvēku nāvi. Šie skaitļi joprojām ir augsti un neuzrāda būtiskas izmaiņas pēdējo 10 gadu laikā (avots: EASA 2024. gada lidojumu drošuma pārskats). Attiecību nav iespējams aprēķināt, jo netiek uzkrāta informācija no EASA dalībvalstīm par VNA lidojumu skaitu un lidojuma stundām.

Vispārējās nozīmes aviācijā dati par nolidojumu Latvijā tiek sniegti brīvprātīgi, līdz ar to šī statistika atspoguļo tikai tos nolidojuma datus, kas ir Civilās aviācijas aģentūras rīcībā.

- 2023.gadā ziņots par 4886 VNA lidojumiem (5073 lidojuma stundas);
- 2022.gadā ziņots par 4824 VNA lidojumiem (5665 lidojuma stundas);
- Salīdzinājumam – 2019.gadā ziņots par 12003 lidojumiem (37 346 lidojumu stundas).

Negadījumi vispārējās nozīmes aviācijā

Drošuma snieguma rādītājs (SPI)	SPI vērtība		SPI mērvienība	SPI aprēķina formula vai metode
	plānotā	faktiskā		
Latvijas vispārējās nozīmes aviācijas (VNA) ekspluatanti: negadījumu rādītājs (negadījumu skaits uz 10 000 lidojumiem) – 0,00 (2023.g)	0,00	0,00	uz 10 000 lidojumiem	Attiecība tiek rēķināta dalot negadījumu skaitu (0) ar kopējo lidojumu skaitu 2023.gadā un reizinot ar 10000. OPER-SPI-1 ir 0, kas nozīmē, ka ir sasniegts vēlamais SPT rezultāts.

4. tabula

Drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-1). Negadījumi vispārējās nozīmes aviācijā uz 10 000 lidojumiem.

Nāvējoši negadījumi vispārējās nozīmes aviācijā

Drošuma snieguma rādītājs (SPI)	SPI vērtība		SPI mērvienība	SPI aprēķina formula vai metode
	plānotā	faktiskā		
Latvijas vispārējās nozīmes aviācijas (VNA) ekspluatanti: nāvējošu negadījumu rādītājs (nāvējoši negadījumi uz 10 000 lidojumiem) – 0,00 (2023.g)	0,00	0,00	uz 10 000 lidojumiem	Attiecība tiek rēķināta dalot nāvējošu negadījumu skaitu (0) ar kopējo lidojumu skaitu 2023.gadā un reizinot ar 10 000. OPER-SPI-3 ir 0, kas nozīmē, ka ir sasniegts vēlamais SPT rezultāts.

5. tabula

Drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-3). Nāvējoši negadījumi vispārējās nozīmes aviācijā uz 10 000 lidojumiem.

Nopietni incidenti vispārējās nozīmes aviācijā

Drošuma snieguma rādītājs (SPI)	SPI vērtība		SPI mērvienība	SPI aprēķina formula vai metode
	plānotā	faktiskā		
Latvijas vispārējās nozīmes aviācijas (VNA) ekspluatanti: nopietnu incidentu rādītājs (nopietni incidenti uz 10 000 lidojumiem) – 0 (2023. g.).	7,84	0,00	uz 10 000 lidojumiem	Attiecība tiek rēķināta dalot nopietnu incidentu skaitu (0) ar kopējo lidojumu skaitu 2023.gadā un reizinot ar 10 000. OPER-SPI-5 SPI ir 0,00. Ņemot vērā iepriekšējo gadu rezultātus, SPT 2023. gadam tiek noteikts kā vidējais nopietno incidentu rādītājs 2019-2022. gadā (4,68) + standartnovirze (3,16), kas ir 7,84 nopietni incidenti uz 10 000 lidojumiem. Tas nozīmē, ka ar 2023. gada rezultātu 0,00 nopietni incidenti uz 10 000 lidojumiem ir sasniegts vēlamais SPT rezultāts.

6. tabula

Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-5). Nopietni incidenti vispārējās nozīmes aviācijā uz 10 000 lidojumiem.

Perona pārbaudes (SAFA/SACA inspekcijas)

Eiropas Savienības SAFA programmas inspekcijas tiek veiktas uz Eiropas Savienības vai Eiropas ekonomiskās zonas dalībvalstu gaisa kuģiem (SACA), kā arī uz trešo valstu gaisa kuģiem (SAFA), lai pārliecinātos par to atbilstību starptautiskajām lidojumu drošuma prasībām. Informācija tiek apkopota centralizētā datu bāzē. Ja gaisa kuģa pārbaūžu rezultāti norāda uz nopietnām novirzēm no starptautiskajām lidojumu drošuma prasībām (sevišķi, ja tās atkārtojas), civilās aviācijas kompetentās iestādes nekavējoties par to ziņo Eiropas Komisijai. Šāda rīcība gaisa transporta jomā nepieciešama, lai nodrošinātu augstu lidojumu drošuma līmeni un **aizsargātu pasažierus**. Savukārt, lai **informētu pasažierus**, Eiropas Savienība ir izveidojusi sarakstu ar gaisa pārvadātājiem, kuri neatbilst attiecīgajiem drošuma kritērijiem. Lēmumu par lidošanas aizliegumu attiecībā uz konkrētiem Gaisa kuģu ekspluatantiem vai pat attiecībā uz valstīm, pieņem atbilstoši katras lietas būtībai (Eiropas Parlamenta un Padomes 2005.gada 14.decembra Regula (EK) Nr. 2111/2005 par darbības aizliegumam Kopienā pakļauto gaisa pārvadātāju Kopienas saraksta izveidi un gaisa transporta pasažieru informēšanu par apkalpojošā gaisa pārvadātāja identitāti). Gaisa pārvadātāju saraksts, kuri neatbilst attiecīgajiem drošuma kritērijiem, pieejams https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/air-safety-list_lv.pdf

Gaisa kuģi un gaisa kuģu ekspluatanti tiek pārbaudīti gan pēc nejaušības principa, gan ievērojot prasības attiecībā uz prioritātes kritērijiem Eiropas Savienības lidostas izmantojošo gaisa kuģu perona pārbaūžu veikšanā. Prioritātes kritērijus nosaka Komisijas 2012.gada 5.oktobra Regula Nr. 965/2012, ar ko nosaka tehniskās prasības un administratīvās procedūras saistībā ar gaisa kuģu ekspluatāciju atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (ES) 2018/1139 (turpmāk – Regula Nr.965/2012).

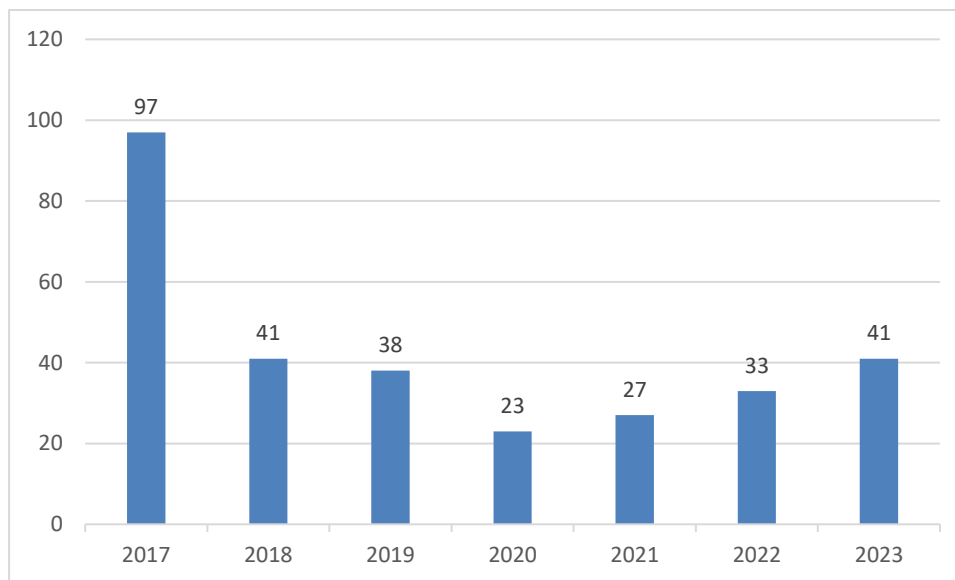
Šobrīd inspekciju skaitu un sadalījumu dalībvalstīm pamatā nosaka EASA, bet dalībvalstis jebkurā gadījumā var veikt papildus inspekcijas, ja tām ir aizdomas par kādiem lidojumu drošumu apdraudošiem apstākļiem, kas saņemti, piemēram, no pasažieriem, aviācijas personāla atgadījumu ziņojumiem u.tml..

Inspektori, ievērojot perona pārbaudes laikā atklātās neatbilstības, nosaka neatbilstību kategorijas saskaņā ar Regulas Nr. 965/2012 2. pielikuma ARO.RAMP. 130. punktā minētajām prasībām:

Trešā neatbilstību kategorija – gaisa kuģa neatbilstība rada tiešus draudus gaisa kuģa lidojumu drošumam.

Otrā neatbilstību kategorija – gaisa kuģa neatbilstība var būtiski ietekmēt gaisa kuģa lidojuma drošumu.

Pirmā neatbilstības kategorija – gaisa kuģa neatbilstība ir nenozīmīga un nerada būtisku ietekmi uz lidojumu drošumu.

5. attēls

Civilās aviācijas aģentūras veikto SAFFA/SACA inspekciju sadalījums pa gadiem

Papildu informācija par Eiropas Savienības SAFFA programmu ir pieejama EASA mājas lapā (angliski)

<https://www.easa.europa.eu/easa-and-you/air-operations/ramp-inspection-programmes-safa-saca>

Civilās aviācijas aģentūras aktivitātes lidojumu drošuma jomā

Gaisa kuģu ekspluatācijas uzraudzība

Civilās aviācijas aģentūras komerciālās un vispārējās nozīmes aviācijas darbības uzraudzībā ir seši komerciālie gaisa transporta ekspluatanti (A/S “Air Baltic Corporation, SIA “SmartLynx Airlines”, A/S “Raf-Avia”, SIA “GM Helicopters”, A/S “Union Aviation”, SIA “GetJet Airlines Latvia”), 6 deklarētās organizācijas (SIA “Meža īpašnieku konsultatīvais centrs”, SIA “mansPilots”, SIA “Eluas”, SIA „Wings 4 Sky Group”, SIA “GeoFly Latvia”, SIA “Airkargo”), un ap 50 vispārējās nozīmes aviācijas ekspluatanti, ieskaitot mācību organizācijas, kā arī visi vispārējās nozīmes aviācijas individuālie gaisa kuģu īpašnieki. Gaisa kuģu ekspluatantu un organizāciju uzraudzība tiek veikta atbilstoši izstrādātajam uzraudzības ciklam, ņemot vērā gaisa kuģu ekspluatanta vai organizācijas iepriekšējo inspekciju un auditu rezultātus, darbības specifiku un saistītos riskus kā tas ir noteikts Pamatregulā un tās īstenošanas noteikumos. Komerciālās nozīmes aviācijas darbības uzraudzības jomā 2023. gadā tika veikti sertificēšanas un pastāvīgas uzraudzības uzdevumi organizācijās saskaņā ar Regulas Nr.965/2012 Gaisa kuģu ekspluatantu darbības uzraudzības programmu, kuras ietvaros tika veikti 35 auditi un 16 inspekcijas t.sk. A/S “Air Baltic Corporation” - 4 auditi un 3 inspekcijas, SIA “SmartLynx Airlines” - 10 auditi un 4 inspekcijas, A/S “Raf-Avia” - 9 auditi un 6 inspekcijas, SIA “GM Helicopters” - 4 auditi, SIA “Union Aviation” - 13 auditi un SIA “GetJet Airlines Latvia” 3 auditi un 3 inspekcijas.

Deklarēto organizāciju darbības uzraudzības programmu ietvaros tika veiktas inspekcijas t.sk.: SIA “Meža īpašnieku konsultatīvais centrs”, SIA “GM Helicopters”, SIA “mansPilots”, SIA “Eluas” un SIA „Wings 4 Sky Group”.

Savas kompetences ietvaros Gaisa kuģu ekspluatācijas daļa ir veikusi drošības tendenču analīzi. Tika ņemta dalība EASA “Analītiķu tīkla” (*Network of Analysts*) grupā, kā arī Gaisa drošības komitejas (*Air Safety Committee*) darbībā.

2023. gadā tika nodrošināta pastāvīga gaisa kuģu ekspluatantu lidojumu drošuma izpildes indikatoru (SPI) uzraudzība, tika apkopota statistika par atgadījumiem civilajā aviācijā. Ziņotie atgadījumi tiek reģistrēti Eiropas koordinācijas centra atgadījumu ziņošanas sistēmas (turpmāk – ECCAIRS) datu bāzē. Datu bāzē ir reģistrēti atgadījumi (gan brīvprātīgi, gan obligāti ziņojami): incidenti, nopietni incidenti un aviācijas nelaiemes gadījumi. Apmaiņa ar informāciju

starp Civilās aviācijas aģentūras struktūrvienībām saskaņā ar augstāk minētajiem noteikumiem notiek visa gada garumā, Civilās aviācijas aģentūrā 2023.gadā tika ievadīti vairāk kā 1000 ziņojumiem par šādiem atgadījumiem. Kopā apstrādāti vairāk nekā 1200 ziņojumu par atgadījumiem, kā arī izvērtēta informācija par turpmākajām darbībām, ziņošanas kultūra tiek veicināta saskaņā ar Regulu Nr376/2014. Veikta pastāvīga lidojumu drošuma tendenču analīze un informētas atbilstošās struktūrvienības. Pastāvīgi sekots līdz Regulā Nr. 376/2014 noteikto pasākumu attīstībai, tai skaitā Eiropas vienotās riska klasifikācijas shēmas ieviešanai, piedaloties EASA organizētajās Analītiķu tīkla sanāksmēs. Apkopota informācija un īstenota analīze par Civilās aviācijas aģentūras ziņojumu par atgadījumiem civilajā aviācijā datu bāzē iekļautajiem atgadījumiem un sniegta informācija sabiedrībai, lai pilnveidotu civilās aviācijas drošību un drošumu. Notiek darbs ar nepaklausīgo pasažieru (*unruly passengers*) situāciju, kā arī pievērsta pastiprināta uzmanība gaismas un lāzeru riskiem, šajā jautājumā uzrunājot pašvaldības. Vienlaikus kopumā ar nozari uzsākts darbs pie vienotas informēšanas sistēmas par iespējamām sekām izveides.

Vispārējās nozīmes aviācijas gaisa kuģu ekspluatācijas jomā par 2023. gadu atbilstoši uzraudzības plānam:

- Veiktas 11 individuālo gaisa kuģu īpašnieku un ekspluatantu gaisa kuģu lidojumu drošības uzraudzības inspekcijas, kas ietver izpletņlēcēju, paraplānu, gaisa balonu, ultravieglu un vieglo gaisa kuģu ekspluatācijas, gaisa kuģu un pilotu dokumentācijas atbilstības pārbaudes;

- Veiktas septiņas inspekcijas sakarā ar masu pasākumiem, t.sk. aviācijas skatēs vispārējās nozīmes aviācijas lidlaukā "Limbaži", starptautiskajā lidostā "Liepāja", Ādažos, Planieru salidojums Cīravā, Balonu svētki Kandavā, Latvijas paraplānu čempionāta posms "Rumbulā", Latvijas izpletņu lēkšanas čempionāts Daugavpils lidlaukā "Grīva";

- Veiktas gaisa kuģu ekspluatantu lidojumu drošuma uzraudzība sekojošās bāzēs vietās: Starptautiskajā lidostā "Liepāja", Vispārējās aviācijas lidlaukos : Ventspils, Cēsis, Ikšķile, Limbaži, Ādaži, Lidostā "Jūrmala", lidlaukā "Sola";

- Izsniegti divi atļauju pagarinājumi veikt pārrobežu speciālos aviācijas darbus Latvijas Republikā, Georeal un Prop-Expres Scandinavia, Helioland Sp, Heliwest Oy, PANSA);

- Veiktas trīs jaunu gaisa kuģu aplidošanas uzraudzības inspekcijas (viena RV-14A, divas Belmont DW200 tipa gaisa kuģiem, L-39 Albatross);

- Izskatīti un apstrādāti 14 ziņojumi par atgadījumiem vispārējās nozīmes aviācijā, izskatītas un sniegtas atbildes uz aptuveni 12 iedzīvotāju sūdzībām par vispārējās nozīmes aviācijas gaisa kuģu lidojumiem;

- Veiktas četras inspekcijas deklarētās organizācijās saskaņā ar uzraudzības plānu - SIA “MIKC”, SIA “GM helicopters”, SIA “Geofly Latvija”, SIA “Mans pilots”.

Gaisa kuģu salona drošības jomā notiek aktīva darbība arī Eiropas Komisijas 2006. gada 6. jūlija Regulas (EK) Regulas Nr. 1107/2006 par invalīdu un personu ar ierobežotām pārvietošanās spējām (PRM) tiesībām, ceļojot ar gaisa transportu īstenošanā. 2023. gadā veikta inspekcija starptautiskajā lidostā "Rīga" attālinātā režīmā, pievēršot pastiprinātu uzmanību PRM pasažieru pieteiktās palīdzības nodrošināšanai, kā arī dalība darba grupās.

Gaisa kuģu lidojumu derīguma uzturēšanas un to tehniskā apkopes uzraudzība

Latvijas Republikas civilās aviācijas gaisa kuģu reģistrā uz 2022. gada 30. decembri reģistrēti 370 gaisa kuģi. 2023. gadā gaisa kuģu reģistrā reģistrēti 40 jauni gaisa kuģi un no reģistra izslēgti 24 gaisa kuģi. Veiktas septiņas izmaiņas gaisa kuģu reģistrācijas apliecībās.

Civilās aviācijas gaisa kuģu reģistrā reģistrēto gaisa kuģu lidotspējas uzraudzības jomā veiktas sekojošas darbības: izsniegti un validēti 24 lidojumderīguma pārbaudes sertifikāti, izsniegtas 25 lidošanas atļaujas (EASA Part 21) un piecas speciālās atļaujas lidojumu veikšanai (Ministru kabineta 2006.gada 11.jūlija noteikumu Nr. 573 "Noteikumi par gaisa kuģa atzīšanu par derīgu lidojumiem" ietvaros). Gaisa kuģiem, kas atbilst Regulas Nr.2018/1139 I pielikuma nosacījumiem (nacionālās) ir izsniegtas vai darbības termiņš pagarināts 34 nacionālām apliecībām par derīgumu lidojumiem. Izsniegti 18 trokšņa līmeņa sertifikāti un veikts 51 grozījums tajos. Izvērtētas un apstiprinātas deviņas gaisa kuģu tehniskās apkopes programmas, kā arī astoņi grozījumi tajās. Gaisa kuģu lidotspējas apsekošanas programmas (ACAM) ietvaros veiktas 22 pilnas inspekcijas un 15 perona inspekcijas.

Gaisa kuģu tehniskās apkopes organizāciju uzraudzībā: veikts plānoto auditu skaits, analizēta visu 14 organizāciju darbība un 2023. gadā kopā veikti 54 tehniskās apkopes organizāciju auditi: 12 grozījumi, astoņi pilni starpauditi, trīs auditi sertifikāta uzturēšanai (*Continuation*), 13 pārejas perioda auditi (*Transition*) saistībā ar pārvaldības sistēmas ieviešanu (SMS), pieci līnijas stacijas auditi, 13 ārpuskārtas speciālie auditi par atbilstību Regulas 376/2014 ziņošanas nosacījumiem. Izvērtētas un apstiprinātas 14 izmaiņas organizāciju pašraksturojumos (MOE) un divas izmaiņas saistībā ar Ministru kabineta 2006.gada 15.augusta noteikumiem Nr. 661 "Kārtība, kādā veicama civilās aviācijas gaisa kuģu būvēšana un pārbūvēšana, atsevišķu gaisa kuģa daļu, ierīču un palīgierīču izgatavošana un gaisa kuģu tehniskā apkope (remonts)" organizācijas dokumentācijā.

Apvienotās Lidojumderīguma organizācijas (Part-CAO) Valsts robežsardze darbības uzraudzības jomā apstiprināti 1 grozījums organizācijas pašraksturojumā (CAE), veikts 1 pilns audits (*Intermediate*), veikts viens audits sertifikāta uzturēšanas nolūkā (*Continuation*).

Gaisa kuģu lidojumderīguma vadības organizāciju uzraudzības jomā veikti visi nepieciešamie auditi un analizēta visu 10 organizāciju darbība kā arī veikti 18 auditi t.sk. izvērtētas un apstiprinātas četras izmaiņas organizāciju darbībā, veikti četri pilni starpauditi, veikti 6 auditi sertifikāta uzturēšanas nolūkā, veikti divi ārpuskārtas auditi, veikti divi

apakškontraktora auditi. Izvērtētas un apstiprinātas 15 izmaiņas organizāciju pašraksturojumos (CAME).

Gaisa kuģu (to sastāvdaļu un komponentu) ražošanas organizāciju SIA “AeroKnow” un SIA “Baltic3D” uzraudzības jomā veikti divi auditi par atbilstību Part-21 G apakšsadaļas nosacījumiem. Veikti divi pārejas auditi saistībā ar grozījumiem Komisijas 2012. gada 3. augusta Regulā (ES) Nr. 748/2012 ar ko paredz īstenošanas noteikumus par sertifikāciju attiecībā uz gaisa kuģu un ar tiem saistīto ražojumu, daļu un ierīču lidojumderīgumu un atbilstību vides aizsardzības prasībām, kā arī projektēšanas un ražošanas organizāciju sertifikācijai par SMS un ziņošanas sistēmas ieviešanu Part- 21 G apakšsadaļas organizācijās. Veikti divi auditi par Regulas Nr. 376/2014 ieviešanu (ziņošanas sistēmas).

Gaisa kuģi	2019	2020	2021	2022	2023
Gaisa kuģi ar maksimālo pacelšanās masu (MTOM) 5701 kg un vairāk	72	59	72	81	89
Gaisa kuģi ar maksimālo pacelšanās masu (MTOM) līdz 5700 kg	107	126	129	135	136
Helikopteri	24	25	24	21	20
Planieri	24	24	24	23	23
Karstā gaisa baloni	29	29	33	34	35
Amatierbūves gaisa kuģi	59	62	55	62	67
<i>Kopā:</i>	315	325	337	356	370

7. tabula

Informācija par reģistrētajiem gaisa kuģiem

Lidlauku ekspluatācija un drošība, lidlauku ekspluatantu darbības uzraudzība

Uz 2023. gada 31. decembri Latvijā kopumā sertificēti:

- divi gaisa pārvadājumu lidlauki – Rīga, Liepāja;
- pieci vispārējās aviācijas lidlauki – Ikšķile, Cēsis, Limbaži, Ādaži, Ventspils;
- seši vispārējās aviācijas helikopteru lidlauki – Heliport Nākotne, M Sola, Ludza AVP, Čiekuri, Kļauģu Muiža, Nogale.

Iesniegumi jaunu lidlauku sertificēšanai nav saņemti, lai gan ir interese tādus izveidot. Komerccabiedrība Ogres novada Taurupes pagastā konceptuāli saņēmusi pašvaldības saskaņojumu jauna publiski pieejama privātā lidlauka izveidei vizuāliem dienas/nakts lidojumiem, lai uzsāktu lidlauka ģenerālpilna izstrādi. 2023. gada rudenī pēc Daugavpils valstspilsētas pašvaldības lūguma tika organizēta sanāksme ar Civilās aviācijas aģentūras speciālistiem lidlauku plānošanā un aviācijas drošībā par Daugavpils lidlauka Lidostas ielā 4, Locikos, Naujenes pagastā, Augšdaugavas novadā būvprojekta tehniskajiem risinājumiem atbilstoši civilās aviācijas standartiem. Savukārt sertificētais vispārējās aviācijas lidlauks “Ādaži” 2023. gadā īstenojis skrejceļa rekonstrukcijas darbus.

Lai novērtētu sertificēto lidlauku drošībai kritiskos elementus (lidlauku iekārtas, lidlauka plānojums, lidlauku dienestu un personāla atbilstība standartiem un praksei, veicamo procedūru atbilstība lidojumu drošības prasībām), lidlauku ekspluatācijas uzraudzības programmas ietvaros 2023. gadā tika veikti pieci auditi, t.sk. inspekcijas, gaisa pārvadājumu lidlaukos, un 10 inspekcijas vispārējās aviācijas lidlaukos, t.sk. helikopteru lidlaukos.

2023. gadā tika izskatīti 15 izmaiņu iesniegumi lidlauka ekspluatācijā un infrastruktūrā gaisa pārvadājumu lidlaukos, un pieci izmaiņu iesniegumi vispārējās aviācijas lidlaukos, t.sk. helikopteru lidlaukos.

Sadarbībā ar pašvaldībām lidlauku izveidošanas, teritoriju plānošanas un lidojumu drošību ietekmēt spējīgu objektu izveidošanas un ekspluatācijas jomā izskatīti 10 saistītie iesniegumi.

2023. gadā izskatīti 168 saistītie iesniegumi par gaisa kuģu lidojumiem potenciāli bīstamu objektu būvniecības, ierīkošanas un izvietojuma saskaņošanu visā Latvijas teritorijā. No visiem iesniegumiem gaisa kuģu lidojumiem potenciāli bīstamu objektu būvniecība, ierīkošana un izvietojuma saskaņota 28 gadījumos, pārējie atzīti par gaisa kuģu lidojumu drošumu neietekmējošiem.

Aviācijas personāla sertificēšana

Civilās aviācijas aģentūra 2023. gadā veica aviācijas personāla sertificēšanu, šādās kategorijās:

- gaisa kuģu lidojumu apkalpes locekļi;
- gaisa kuģu tehniskās apkopes personāls;
- gaisa satiksmes vadības dispečeri.

Teorētisko zināšanu eksāmeni tiek atjaunoti periodiski, tiklīdz kā EASA izstrādājusi atjauninājumus vai mainās spēkā esošais regulējums. Visi teorētiskie eksāmeni tiek organizēti elektroniski. Papildus ir atjaunota LPLUS eksaminēšanas sistēma un sistēmā tiek atjauninātas un papildinātās nepieciešamās eksaminēšanas kategorijas. Eksaminēšana nodrošināta regulāri saskaņā ar plānoto sesiju grafiku visām apliecību kategorijām, kuras tiek apmācītas Latvijā. Nacionālo apliecību kategorijām eksaminēšana tiek nodrošināta arī latviešu valodā. 2023. gadā veiktas 1556 teorētisko zināšanu pārbaudes un uzraudzīti 18 lidojumu eksaminētāji.

Atbilstoši Komisijas 2011. gada 3. novembra Regulas (ES) Nr. 1178/2011, ar ko nosaka tehniskās prasības un administratīvās procedūras attiecībā uz civilās aviācijas gaisa kuģa apkalpi atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 216/2008 (turpmāk – Regula Nr.1178/2011), Part-FCL sadaļas prasībām un Ministru kabineta 2021.gada 16.novembra noteikumiem Nr. 754 “Civilās aviācijas gaisa kuģa lidojumu apkalpes locekļu sertificēšanas noteikumi”, tika nozīmētas 245 lidojumu prasmju pārbaudes dažādu apliecību un kvalifikāciju iegūšanai. Eksaminētāju kompetenču prasmju pārbaudes notiek saskaņā ar pieprasījumu. Pārbaudes ir veiktas gan FSTD, gan gaisa kuģos.

Saskaņā ar Regulas (ES) 1178/2011 un Ministru kabineta 2021. gada 16. novembra noteikumu Nr. 754 “Civilās aviācijas gaisa kuģa lidojumu apkalpes locekļu sertificēšanas noteikumi” prasībām un procedūrām izdotas kopā 255 apliecības, no kurām 104 pirmreizēji. Saskaņā ar pieprasījumu veikti 87 kvalifikācijas atzīmju derīguma pagarinājumi un atjaunošanas esošajās apliecībās.

Nodrošināta citu valstu izdoto pilotu apliecību atzīšana. Validācijas un konvertācijas procesā apliecības atzītas 36 personām, no kurām izsniegtas trīs ATPL, divas PPL, viena BPL, četras NAPL apliecības un 22 derīguma sertifikāti.

Nodrošināta dokumentā "Tehniskās īstenošanas procedūras: Licencēšana (TIP-L) starp FAA ASV un EASA" noteikto apliecību un kvalifikāciju atzīšana kā rezultātā izsniegta 1 PPL apliecība. Standartizēti eksaminētāji par BASA prasībām un eksaminēšanas procesu.

Gaisa kuģu lidojumu apkopes locekļu apliecībās attiecīgu ierakstu veikšana par radiosakaros izmantojamās valodas zināšanu līmeni (obligāta - angļu valoda; cita valoda pēc pieprasījuma) veikti 90 ieraksti derīgās apliecībās.

Audita plāni tiek sastādīti balstoties uz organizāciju risku izvērtējumu. Pēc sastādītā 2023. gada auditu un inspekciju plāna veikti mācību organizāciju ikgadējie auditi, kopā veiktas 2 neplānotas inspekcijas Eriva ATO un Air Baltic Training ATO un četri plānoti auditi X-treme 3D, Sky Amazons, Spārni V. Kā arī veikti 3 sertificēto nacionālo mācību organizāciju (FIRST FLY, Biedrība "Aeroklubs Delta" BBJT, NMO) ikgadējie darbības pārskatu izvērtējumi saskaņā ar 2020. gada 9. jūnija Ministru kabineta noteikumiem Nr.373 "Kārtība, kādā sertificē civilās aviācijas gaisa kuģu lidojumu apkopes locekļu apmācību sniedzējus". Air Baltic Training ATO tika veikta teorijas apmācības uzraudzība klātienē mācību nodarbību laikā. Apmācīti un sertificēti divi jauni lidojumu eksaminētāji.

Veikti pēc pieprasījuma divu deklarēto mācību organizāciju (DOT) Sky Amazons un Riga Flight School rokasgrāmatu un deklarāciju izmaiņu izvērtēšana. Izskatītas vairāk kā 50 dažādas mācību organizāciju iesniegtās izmaiņas.

2023. gadā organizēta un nodrošināta lidojumu simulācijas trenāžieru (FSTD) uzraudzība un sertifikācija. Veikti divi FSTD operatoru auditi, viens neplānots FSTD operatora audits un piecas FSTD ikgadējās kvalifikācijas pārbaudes.

2023. gadā Gaisa kuģu tehniskās apkopes personālam atbilstoši Komisijas 2014. gada 26.novembra Regulai (ES) Nr. 1321/2014 par gaisa kuģu un aeronavigācijas ražojumu, daļu un ierīču lidojumderīguma uzturēšanu un šo uzdevumu izpildē iesaistīto organizāciju un personāla apstiprināšanu, izvērtēti 264 dokumenti par gaisa kuģu tehniskās apkopes licences izsniegšanu vai grozīšanu. Izsniegtas 72 jaunas licences vai veikti grozījumi esošajās licencēs.

Veikta visu sešu (Rīgas aeronavigācijas institūts", "Transporta un sakaru institūts / Akadēmiskais un profesionālais aviācijas centrs", SIA "TRITEKS", Rīgas Tehniskās universitātes Transporta un mašīnzinību fakultātes Aeronautikas institūts, SIA "Air Baltic Training" un SIA "OS Technics") apstiprināto tehniskās apkopes personāla mācību organizāciju darbības uzraudzība. Veikti deviņi auditi par atbilstību Part-147 prasībām. Izvērtēti un apstiprināti trīs grozījumi organizāciju darbībā.

Aviācijas personāla kategorijas	2019	2020	2021	2022	2023
Gaisa kuģu lidojumu apkalpes locekļi:					
privātpiloti (PPL)	138	149	174	183	191
komercpiloti (CPL)	202	204	219	257	287
aviolīniju transporta piloti (ATPL)	355	372	380	408	441
lidotāji inženieri (F/EL)	24	23	20	7	7
planiera piloti (GPL)	5	5	9	10	10
brīvā gaisa balona piloti (FBPL)	12	12	15	21	24
motodeltaplāna piloti (HG/HMG)	63	70	79	54	63
ārzemju piloti, kam izsniegti derīguma sertifikāti	5	3	2	2	21
Kopā :	828	849	906	942	1044
Gaisa kuģu tehniskās apkopes personāls:					
Gaisa kuģu tehniskās apkopes personāla apliecības	443	442	446	535	615
Gaisa satiksmes vadības dispečeri:					
Sertificēti dispečeri kopā	91	91	99	100	94
Kvalifikācijas atzīmes:					
Pieejas gaisa satiksmes dispečeri	32	33	32	32	31
Gaisa satiksmes centra dispečeri	57	60	57	53	47
Torņa dispečeri	25	29	29/11	39	37
Kopā kvalifikācijas atzīmes:	114	122	129	124	115
Gaisa satiksmes dienesta operatori AFISO Liepājas FIC (LGS)	23	22	23	19	19

8. tabula

Informācija par aviācijas personālam izsniegtajām licencēm

Aviācijas personāla veselības pārbaudes

Aviācijas medicīnas daļas galvenie uzdevumi ir noteikti atbilstoši Regulas Nr. 1178/2011IV pielikumā (Part-MED) un VI pielikumā (Part-ARA), kā arī Komisijas 2015. gada 20. februāra Regulas (ES) 2015/340, ar ko nosaka tehniskās prasības un administratīvās procedūras saistībā ar gaisa satiksmes vadības dispečeru licencēm un sertifikātiem atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 216/2008, groza Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 923/2012 un atceļ Komisijas Regulu (ES) Nr. 805/2011 (turpmāk – Regula Nr.2015/340) II pielikumā (Part ATCO.AR) un IV pielikumā (Part ATCO.MED) noteiktajām prasībām.

2023. gadā veikta 11 aviācijas medicīnas ekspertu un aviācijas medicīnas centra darbības uzraudzība. Saskaņā ar aviācijas veselības apliecību izsniegšanas, apturēšanas un atjaunošanas procedūru, 2023. gadā veselības apliecības un medicīniskās izziņas izsniegtas 1927 personai. No ārvalstīm saņemta un izvērtēta medicīniskā informācija un aviācijas personāla medicīnisko pārbažu rezultāti 244 personām, uz ārvalstīm sagatavota un nosūtīta aviācijas medicīniskā informācija par 36 personām.

2023. gadā tika veikts sertificēšanas process aviācijas medicīnas centram SIA "Premium Medical", sertifikāts tika izsniegts 2024. gada 19. janvārī. "Premium Medical" klīnikai piešķirtais aviācijas medicīnas centra sertifikāts ļaus tās speciālistiem veikt pirmreizējas un atkārtotas veselības pārbaudes un medicīnisko izvērtēšanu aviācijā strādājošajiem. Tāpat "Premium Medical" varēs izdot attiecīgas klases civilās aviācijas personāla veselības apliecības un medicīniskās izziņas, pirmās, otrās, LAPL klases veselības apliecības pretendentiem un turētājiem, kā arī gaisa kuģu salona apkalpes locekļa veselības apliecības pretendentiem un turētājiem, atbilstoši Eiropas Savienības dalībvalstīs noteiktajām prasībām.

Tādējādi patlaban Latvijā ir divi sertificēti aviācijas medicīnas centri - SIA "Aviamed" lidostas "Rīga" teritorijā Mārupē un SIA "Premium Medical", kas atrodas 13.janvāra ielā, Rīgā.

Aviācijas personāla kategorijas	2019	2020	2021	2022	2023
I klases veselības apliecības	838	737	745	911	1203
II klases veselības apliecības	81	91	148	93	123
III klases veselības apliecības	75	69	77	73	81
GKSAL veselības apliecības	419	268	329	524	520
Apturētas vai atteiktas veselības apliecības	167	27	33	15	15
Kopā:	1580	1192	1332	1601	1927
T.sk., sekundārās veselības pārbaudes	3	1	3	4	9
T.sk., nosūtīta uz ārvalstīm medicīniskā informācija	183	120	170	27	36
Saņemta no ārvalstīm medicīniskā informācija	149	128	43	158	205

9. tabula

Informācija par 2023. gadā izsniegtajām veselības apliecībām un medicīniskiem atzinumiem

Aeronavigācija

Aeronavigācijas pakalpojumu sniegšanas uzraudzība

2023. gadā Civilās aviācijas aģentūra turpināja īstenot tai uzdotos uzdevumus saskaņā ar Komisijas 2017. gada 1. marta Īstenošanas Regulas (ES) Nr. 2017/373, ar ko nosaka kopīgas prasības gaisa satiksmes pārvaldības/aeronavigācijas pakalpojumu sniedzējiem un citu gaisa satiksmes pārvaldības tīkla funkciju nodrošinātājiem un to uzraudzībai, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 482/2008, Īstenošanas regulas (ES) Nr. 1034/2011, (ES) Nr. 1035/2011 un (ES) 2016/1377 un groza Regulu (ES) Nr. 677/2011 (turpmāk – Regula Nr. 2017/373), prasībām, EASA vadlīnijām un ieteikumiem.

Kopā ar Eurocontrol 2023. gada martā tika pabeigts darbs arī pie ikgadējā Latvijas navigācijas plāna (LSSIP) izstrādes, kas tika koordinēts ar LVGMC, LGS, Starptautisko lidostu “Rīga” un Militārās aviācijas administrāciju. LSSIP nodrošina gan atgriezenisko saiti, gan informācijas sniegšanu par Latvijas uzraudzības iestādes, ATM/ANS pakalpojumu sniedzēju, lidlauku un gaisa telpas lietotāju detalizēti plānotajiem pasākumiem *ATM Master Plan*, *SESAR*, Eiropas Savienības tiesību aktu un EPAS.

Aktīvi tika turpināta dalība iepriekš plānotajās sanāksmēs ICAO, EASA, Borealis, Eurocontrol un citās platformās klātienē un attālinātā formātā. Dalība EASA Tematiskajās padomdevēju grupās, EASA *U-Space Task Force*, *National Supervisory Authority (NSA) darba grupās*, ICAO EURNAT reģiona EASPG un MET, AIS/AIM, CNS u.c. apakšgrupās, kā arī Eirokontroles Aviācijas Krīzes Koordinācijas darba grupā (EACCC).

Radiotehniskā aprīkojuma uzraudzība

Veiktas astoņas CNS uzraudzības inspekcijas, kuras aptvēra visu trīs veidu CNS iekārtas, ieskaitot arī iekārtas, kas atrodas arī lidlaukā “Lielvārde”, bet kuras tiek izmantotas civilo gaisa kuģu lidojumu vajadzībām.

2023. gadā kopumā konstatēti 11 atgadījumu ziņojumi, kuri tādā vai citādākā veida saistīti ar CNS iekārtām, vai to darbību. Viens no nopietnākajiem atgadījumiem saistīts ar DVOR iekārtās pagaidu izslēgšanos, ārējās temperatūras paaugstināšanās rezultātā, ko vasaras

laikā veicināja kondicioniera atteice nedēļas nogalē, kad apkalpojošā dežurējošā personāla ierašanās ārpus darba laika paredzēta 1,5 stundu laikā. Divi atgadījumi saistīti ar glisādes radiobākas (GP) izslēgšanos, vienā atgadījumā ir vainojams sniegums, bet otrā atgadījuma laikā lidlauka autotransports iebrūca GP kritiskajā zonā un raisīja traucējumus. Četri atgadījumi tika saistīti ar ATRACC sistēmas darbības traucējumiem. Četri atgadījumi saistīti ar sakaru traucējumiem, vienā gadījumā tika konstatēts tā saucamais baltais troksnis, otrajā atgadījumā sakaru savienojuma abonents nobloķēja kanālu, bet vēl vienā atgadījumā gaisa kuģa piloti ilgstoši neveidoja sakarus ar gaisa satiksmes centru. Ceturtajā atgadījuma ziņojumā par sakariem norādīta OLDI (On Line Data Interchange) līnijas pagaidu atslēgšanās. Saistībā ar Navigācijas pakalpojumu pieejamību ir jāatzīmē arī neskaitāmos atgadījumus ar GPS (Global Positioning System (ASV)) signālu kropļojumiem, ja iepriekš no ANS pakalpojumu sniedzēja tika pieprasīts atsevišķs paziņojums par katru GPS signāla bojājumu vai pazūšanu, tad tagad tiek pieprasīti atgadījumu apkopojumi par noteikto laika periodu, un, šie apkopojumi, informācijas apmaiņas ietvaros, tiek regulāri saņemti un pārsūti EASA un no citām ES dalībvalstīm mūsu reģionā. Ir jāatzīmē, ka mūsu ANS PS nav atbildīgs par GPS signālu esamību un kvalitāti, bet tikai par informācijas nodrošināšanu gaisa telpas lietotājiem sakarā ar GPS signālu kropļojumu, bojājumu, vai neesamību. Jāatzīmē, ka ne visa Latvijas gaisa telpas lietotāju gaisa kuģu flote ir aprīkota ar sertificētiem GPS uztvērējiem un GPS nav vienīgā GNSS (*Global Navigation Satellite System*) uztveramo signālu sistēma, bet pagaidām vienīgā, kuras signālus ir pieņemts izmantot pamatojoties uz ICAO standartiem. Papildus GPS sistēmai ir arī Eiropas sistēma GALILEO ar EGNOS geostacionāro papildinājumu. Tādēļ drīzumā būs iedzīvināti gaisa kuģu sistēmu ICAO standarti MCMF (*Multi Constellation – Multi Frequency*), kas ļaus izmantot dažādu sistēmu signālus, ne tikai GPS.

2023. gadā divos gadījumos tika izlemts veikt pilnu un detalizētu paredzēto izmaiņu pārskatu (*Review*). Abos gadījumos pārskati beidzās ar pozitīvu rezultātu, izmaiņas tika apstiprinātas un ekspluatācijā ieviešamām iekārtām tika izdotas jaunas tehniskās ekspluatācijas derīguma apliecības.

Pārskatot 2023. gada ANS iekārtu darbības ziņojumu, līdzīgi kā iepriekšējā gada rezultātiem, vislabākos rezultātus uzrādīja ANOF sistēma ar sistēmas 100 % pieejamību. Arī balss sakaru sistēmu un Datu pārraides sistēmas ANS/CNS PS infrastruktūra un ATRACC sistēmas bija pieejama 100 % apmērā. Tomēr jāatceras, ka šo sistēmu darbība varēja būt traucēta, bet pateicoties tam, ka visas sistēmas ir rezervētas, to funkciju veikšana tika

nodrošināta 100% apmērā. Mobilo sakaru iekārtu pieejamības apvienotais vidējais rādītājs ir 99,99 % līmenī, radiolokācijas iekārtām – 99,86%. Šajā rādītājā ir iekļauti arī kaimiņvalstu radaru parametri, jo tie arī tiek izmantoti vispārējās izpratnes nodrošināšanā Rīgas gaisa kuģu vadības centra dispečeriem, bet tieši šo kaimiņvalstu iekārtu pieejamības rādītāji visvairāk ietekmēja kopējo rādītāju vērtību. Navigācijas iekārtu kopējais pieejamības rādītājs ir virs 99,33 %, bet atsevišķi norādot var secināt, ka VOR/DME sistēmu DME iekārtas nodrošina 99,99 % pieejamību. Lai gan atsevišķi izvietotu DME iekārtu rādītājs ir 99,75 %. Līdzīga situācija ir ar ILS sistēmām, to sastāvā esošās kursa LLZ radiobākas nodrošināja 99,8% pieejamību, bet glisādes radiobākas GP sasniedza tikai 99,0% līmeni. 2023. gadā tika nodrošināta arī GNSS sistēmas GPS signāla esamības kontrole, šo signālu pieejamība sasniedza 98,99 % līmeni, pie tam SBAS signālu pieejamības parametri Starptautiskajā lidostā “Rīga” ir virs 99,76 %, Starptautiskajā lidostā “Liepāja” ir virs 99,92% un lidlaukā “Lielvārde” ir virs 99,79%. Pārskatot sakaru veikspējas prasību (RCP) rādītājus, kas saistīti ar pilots-dispečers sakaru nodrošināšanu un to pārrāvumiem, tad jāmin sakaru veikspējas prasības (RCP), kas datu pārraides sakariem Latvijā ir noteikts kā RCP-240, bet mobilo ļoti augsto frekvenču (VHF) mobilo balss sakaru gadījumā ir noteikts kā RCP-60, kur ciparos tiek izteikts maksimāli iespējama sakaru pārrāvumu ilgums sekundēs. Var secināt, ka šie rādītāji tiek izpildīti ar labu rezervi, tā vidējais sakaru pārrāvums balss sakaros ir 9,7 sekundes, bet datu pārraides sakaros ar 99% varbūtību tas sasniedz 136,6 sekundes, skaitot uz vidēji vienu lidojuma stundu Rīgas Lidojumu informācijas rajonā. Kopumā var secināt, ka CNS iekārtām paredzēto funkciju izpilde tika nodrošināta visa 2023. gada garumā, un, ņemot vērā arī iekārtu vismaz dubulto un pat vairākkārtējo rezervēšanu ANS PS CNS jomā pienācīgi nodrošina savu pakalpojumu izpildi.

Gaisa satiksmes pārvaldības uzraudzība

2023.gadā atbilstoši normatīvo aktu prasībām tika veiktas vairākas uzraudzības aktivitātes. Tika izskatīti gaisa telpas izmantošanas pieprasījumi ārpus Latvijas Republikas gaisa telpas, bet Latvijai deleģētajā Rīgas Lidojumu informācijas rajonā, tika izskatīti atbilstoši ICAO Čikāgas konvencijas 2. un 11. pielikumos noteiktajam.

Gaisa satiksme vadības dispečeru apmācību organizāciju (MO) izmaiņu uzraudzības ietvaros tika izskatītas 15 dažādas izmaiņas un sniegtas konsultācijas jaunu procesu uzsākšanai, to atbilstības nodrošināšanai Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām. Gaisa telpas pārvaldības uzraudzības ietvaros tika izskatīti ap 90 dažāda rakstura gaisa telpas struktūras izmaiņu un gaisa telpas izmantošanas pieprasījumi, ieskaitot bezpilota gaisa kuģa gaisa telpas izmantošanas ierobežojumu un lidojumu pieprasījumi, sniegtas konsultācijas to izveidei dažādām valsts iestādēm. Paralēli, tika izskatīti dažāda rakstura 32 Ārlietu ministrijas valsts gaisa kuģu pārlidojumi, papildus arī tehniskās apkopes lidojumi, kā arī sniegts atbalsts Satiksmes ministrijai privāto un komercaviācijas lidojumu pieteikumu izskatīšanā.

Pakalpojumu sniedzēju uzraudzības ietvaros, 2023.gadā tika veikta gaisa satiksmes vadības dispečeru (ATCO) un gaisa satiksmes informatīvā dienesta operatoru (AFISO) licenču pagarināšana, atjaunošana un izsniegšana, tika verificēti kvalifikāciju apliecināšie dokumenti: vērtējumi, kompetences shēmas prasību izpilde, pārbauzu materiāli, mācību sertifikāti utt.

2023.gadā kopumā tika pagarinātas/atjaunotas 139 ATCO/AFISO kvalifikācijas atzīmes, izsniegtas jaunas 20 ATCO kvalifikācijas atzīmes.t.sk. 2 jaunas ATCO licences.

MO uzraudzības ietvaros tika veiktas inspekcijas LGS MO un RAI MO, lai pārbaudītu tekošo atbilstību spēkā esošajiem nacionālajiem tiesību aktiem Regulu Nr.2015/340.

2023. gada drošuma uzraudzības programmas ietvaros, un atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 16. novembra noteikumos Nr. 730 “Gaisa satiksmes vadības dienesta dispečeru, gaisa satiksmes informatīvā dienesta operatoru un to apmācību sniedzēju sertificēšanas kārtība” noteiktajam tika veiktas divas MO inspekcijas, divi ANSP pakalpojuma sniedzēja auditi un viena ANSP ATS inspekcija. Paceltajām neatbilstībām tika savlaicīgi iesniegtas Civilās aviācijas aģentūrā gan plānotās korektīvās darbības, gan korektīvo darbību izpildes apliecinājumi. Uzraudzības aktivitātes militārajā lidlaukā EVGA ATM/ANS sniegtajiem pakalpojumiem tiek veiktas, piesaistot nepieciešamo atbalstu no Militārās aviācijas administrācijas.

Aeronavigācijas darbības uzlabošanas programmas ietvaros, tika sagatavots un iesniegts Eiropas komisijai 2022. gada monitoringa ziņojums par Latvijas ANS darbības uzlabošanas plāna izpildi, kā arī organizētas konsultācijas kopā ar iesaistītajām pusēm par atjaunoto RP3 plānu.

Aeronavigācijas informācijas pakalpojumu sniedzēja uzraudzība un citas aktivitātes

2023.gadā saskaņā ar Komisijas 2017. gada 1. marta Īstenošanas regulas Nr. 2017/373, ar ko nosaka kopīgas prasības gaisa satiksmes pārvaldības/aeronavigācijas pakalpojumu sniedzējiem un citu gaisa satiksmes pārvaldības tīkla funkciju nodrošinātājiem un to uzraudzībai, ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 482/2008, Īstenošanas regulas (ES) Nr. 1034/2011, (ES) Nr. 1035/2011 un (ES) 2016/1377 un groza Regulu (ES) Nr. 677/2011, (turpmāk – regula Nr. 2017/373) prasībām tika izskatīti 20 VAS “Latvijas gaisa satiksme”, kā aeronavigācijas informācijas (turpmāk – AIS) un lidojumu procedūru izstrādes (turpmāk – FPD) pakalpojuma sniedzējas funkcionālās sistēmas izmaiņu pieteikumus, kā arī ņēma dalību pārējo ANS daļas nodaļu uzraudzības atbildībā esošo pakalpojuma sniedzēju izmaiņu pieteikumu izskatīšanā.

Saskaņā ar 2023.gada auditu un inspekciju plānu tika veikts FPD pakalpojuma uzraudzības audits t.sk., tika veikta plaša apjoma dokumentācijas (procedūru, rokasgrāmatu u.c.) izskatīšana un darbības auditēšana, lai pārliecinātos par organizācijas atbilstību regulas Nr.2017/373 III pielikuma un Part-FPD (t.sk., arī Part-PERS) prasībām.

Tika turpināta arī VAS “Latvijas gaisa satiksme” AIS pakalpojumu sniedzēja nodrošināšana ar aeronavigācijas informāciju par izsniegtajām gaisa telpas izmantošanas atļaujām un informāciju, kuru nepieciešams izplatīt gaisa telpas lietotājiem, lai nodrošinātu gaisa kuģu lidojumu drošumu atbilstoši Ministru kabineta 2022.gada 9.augusta noteikumu Nr.483 „Aeronavigācijas informācijas sagatavošanas un izplatīšanas kārtība” prasībām.

2023.gadā turpināja norisināties darbs pie aeronavigācijas informāciju, kas nepieciešama bezpilota gaisa kuģu lidojumu veikšanai, nodrošināšanas jautājumu virzības, kā arī veiktas darbības, lai saskaņā ar Ministru kabineta 2021.gada 29.jūnija noteikumu Nr. 429 “Bezpilota gaisa kuģu lidojumu noteikumi” prasībām, VAS “Latvijas gaisa satiksmei” būtu iespējams nodrošināt informāciju bezpilota gaisa kuģu lietotājiem atsevišķā, vienkārši saprotamā, elektroniski pieejamā aeronavigācijas informācijas publikācijas produkta veidā. Tādējādi gaisa telpas lietotājiem tika nodrošināti aeronavigācijas dati un aeronavigācijas informācija, kas nepieciešama gaisa kuģu lidojumu drošumam.

Ievērojot Regulas Nr.2017/373 un Ministru Kabineta 2023. gada 18.februāra noteikumu Nr. 66 “Gaisa kuģu lidojumu procedūru izstrādes, validēšanas, apstiprināšanas un uzturēšanas kārtība” prasības, 2023. gadā tika nodrošināts, lai gaisa kuģu lidojumu procedūru izstrādē tiktu

ievērota noteiktā to izstrādes un validēšanas kārtība, kā arī atbilstoša procedūru apstiprināšanas kārtība, kā rezultātā tika apstiprinātas VAS “Latvijas gaisa satiksme” izstrādātās lidojumu procedūras.

Saskaņā ar Eiropas Komisijas Direktīvas 2008/101/EK, ar ko groza Direktīvu 2003/87/EK, lai aviācijas darbības iekļautu Kopienas siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā, tika nodrošināti likumā "Par Piesārņojumu" un Ministru kabineta 2013.gada 9.jūlija noteikumos Nr.366 "Noteikumi par aviācijas darbību dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā" noteikto prasību ievērošana attiecībā uz gaisa kuģu radītajām emisijām, t.i., emisiju tirdzniecības shēmas ieviešanas darbībā, kā arī nepārtraukta tās funkcionalitātes uzraudzība, 2023.gadā Civilās aviācijas aģentūra saņēma, izskatīja un apstiprināja Latvijas kā administrējošās dalībvalsts atbildībā esošo gaisa kuģu operatoru emisijas ziņojumus par 2022.gadu, kā arī izskatīja un apstiprināja to iesniegtās izmaiņas emisijas monitoringa plānos. 2023.gadā, ievērojot ICAO 16.pielikuma 4.sējuma prasības, tika ziņoti ICAO CORSIA sistēmā Latvijas kā administrējošās dalībvalsts atbildībā esošo gaisa kuģu ekspluatantu 2022.gada emisiju ziņojumu dati.

Meteoroloģisko pakalpojumu sniegšanas uzraudzība un citas aktivitātes

Atbilstoši Aeronavigācijas daļas uzraudzības programmai 2023. gadā tika veikti trīs uzraudzības auditi un divas inspekcijas pakalpojumu sniedzēju organizācijās VAS “Latvijas gaisa satiksme” un VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”, kas sniedz meteoroloģiskos pakalpojumus lidlaukos “Rīga”, “Liepāja”, “Ventspils” un militārajā lidlaukā “Lielvārde”. Lai pārbaudītu progresu, kas panākts ATSEP personāla kompetences novērtēšanā un Eiropas Aviācijas drošības aģentūras standartizācijas inspekcijā konstatētās neatbilstības novēršanā, pirmajā pusgadā papildus tika veiktas divas pārbaudes meteoroloģisko pakalpojumu sniedzēja organizācijā. Atbilstoši Eiropas Savienības normatīvajos aktos noteiktajiem kompetentās iestādes uzdevumiem un tiesībām uzraudzības un izpildes nodrošināšanas jomā Aeronavigācijas daļa papildus ir veikusi Regulā Nr.2017/373 paredzētos izpildes nodrošināšanas pasākumus. 2023. gada septembrī paredzētais neatbilstības novēršanas plāns tika izpildīts un pakalpojumu sniedzēja neatbilstība tika slēgta.

Atbilstoši Ministru kabineta 2013. gada 20. augusta noteikumu Nr.620 “Par sakaru, navigācijas un novērošanas iekārtām, kas izvietotas uz zemes, to drošības prasībām un tehnisko ekspluatāciju” prasībām 2023. gadā Civilās aviācijas aģentūra, pamatojoties uz VAS “Latvijas gaisa satiksme” iesniegtajiem dokumentiem, t.sk. veikto lidojumu drošuma novērtējumu, pagarināja lidlaukā “Ventspils” uzstādītās automatiskās meteoroloģisko novērojumu sistēmas “AW-11” iekārtu ekspluatācijas derīguma apliecības termiņu.

Bezpilota gaisa kuģu-joma

No 2021.gada 1.janvāra Civilās aviācijas aģentūra uztur Bezpilota gaisa kuģu, bezpilota gaisa kuģu sistēmu ekspluatantu, tāl vadības pilotu un gaisa kuģu modeļu klubu un apvienību reģistru. 2024.gada 1.janvārī reģistrā pieejami šādi statistikas dati:

1. Reģistrēto UAS ekspluatantu skaits– 4615;
2. Reģistrēto tāl vadības pilotu skaits – 9904;

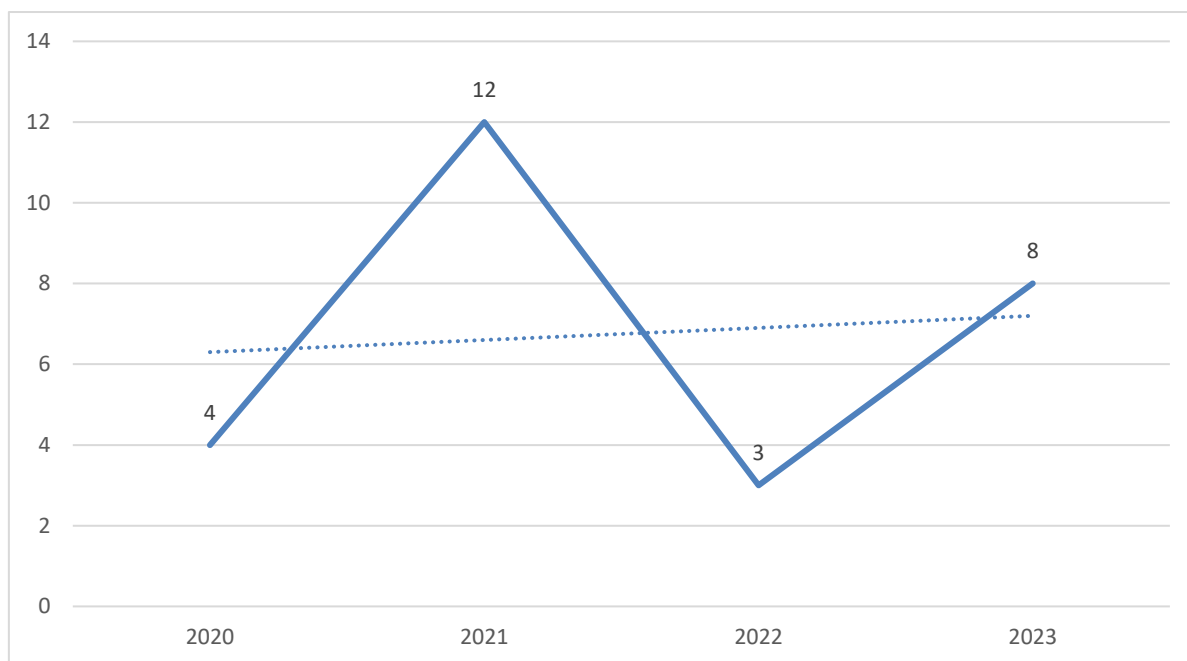
2023. gadā Civilās aviācijas aģentūra nodrošināja tāl vadības pilotu teorētisko zināšanu eksaminācija tiešsaistē (2345 personas sekmīgi nokārtoja A1/A3. Kopumā eksāmenu kārtoja 2545 personas), klātienē latviešu un angļu valodās eksāmenu kārtoja (atvērtajā A2 kategorijā 82 personas un specifiskā kategorijā - 17 personas). Eksāmeni organizēti arī Civilās aviācijas aģentūras bezpilota gaisa kuģu jomas atzītajās struktūras SIA "Latvijas mobilais telefons" 51 eksāmens un 39 eksāmeni SIA "Aeronovus".

2023. gadā tika izsniegtas deviņas specifiskās kategorijas bezpilota gaisa kuģu ekspluatācijas atļaujas un trīs pieņemamības apstiprinājumi pārrobežu bezpilota gaisa kuģu operācijām.

2023. gadā Civilās aviācijas aģentūra izskatīja un pieņēma lēmumus 54 administratīvā pārkāpuma lietās par neatbilstošu bezpilota gaisa kuģu pilotēšanu⁶.

⁶ Civilās Aviācijas Aģentūras publiskais pārskats. (2023).

<https://www.caa.gov.lv/lv/media/2406/download?attachment>

6. attēls

Žiņojumi par atgadījumiem ar bezpilota gaisa kuģiem Latvijas gaisa telpā

2023. gadā novērojams ievērojams pieaugums atgadījumu skaitā ar bezpilota gaisa kuģiem salīdzinot ar 2022. gadu. Vairāku gadu griezumā šo atgadījumu skaitam ir tendence palielināties. Palielinās tādu atgadījumu skaits, kad bezpilota gaisa kuģi tiek vadīti bīstami tuvu citiem gaisa kuģiem, līdz ar to radot draudus lidojumu drošumam.

Pārskatā lietotie saīsinājumi un termini

SAĪSINĀJUMI UN TERMINI	SKAIDROJUMS
ANS	Aeronavigācijas pakalpojumi.
Apdraudējums	Apstākļi, kam ir potenciāls izraisīt miesas bojājumus cilvēkiem, bojājumus īpašumam vai videi.
Atgadījums	Darbības pārtraukums, defekts, nepilnība vai kādi citi ārkārtas apstākļi, kas ir ietekmējuši vai var ietekmēt lidojumu drošumu, bet ne tādā veidā, ka to dēļ noticis nelaimes gadījums vai nopietns incidents (<i>Occurrence</i>).
CNS	Sakari, navigācija un novērošana (<i>Communication, Navigation and Surveillance</i>).
Lidojumu drošuma normatīvās prasības	Ar Kopienas vai valsts tiesību aktiem noteiktas prasības pakalpojumu sniegšanai vai funkcijām attiecībā uz tehnisko un darbības kompetenci un piemērotību sniegt šos pakalpojumus un pildīt funkcijas, to lidojumu drošuma pārvaldību, kā arī sistēmām, to elementiem un saistītajām procedūrām.
Lidojumu drošuma prasības	Risku mazinoši līdzekļi, kā definēts riska mazināšanas stratēģijā, ar kuriem sasniegt konkrētu lidojumu drošuma mērķi, tostarp organizatoriskas darbības procedūras, funkcionālas, snieguma un savietojamības prasības vai vides raksturojums.
EASA	Eiropas Aviācijas drošības aģentūra (<i>European Aviation Safety Agency</i>).
EPAS	Eiropas aviācijas drošuma plāns (<i>European Plan for Aviation Safety</i>)
ECCAIRS	Eiropas koordinācijas centra atgadījumu ziņošanas sistēma (<i>European Co-ordination Centre for Aviation Incident Reporting Systems</i>).
Eurocontrol	Eiropas Aeronavigācijas drošības organizācija

SAĪSINĀJUMI UN TERMINI	SKAIDROJUMS
FCL	Lidojumu apkalpes sertificēšana (<i>Flight crew licensing</i>).
FSTD	Lidojumu trenāžieris (<i>Flight Simulation Training Device</i>).
GNSS	Globālā navigācijas satelītu sistēma.
GPS	Globālās pozicionēšanas sistēma.
IATA	Starptautiskā gaisa transporta asociācija (<i>The International Air Transport Association</i>).
ICAO	Starptautiskā civilās aviācijas organizācija (<i>International Commercial Aviation Organization</i>).
Incidents	Jebkurš ar gaisa kuģa izmantošanu saistīts atgadījums, izņemot aviācijas nelaimes gadījumu, kas apdraud vai var apdraudēt gaisa kuģa ekspluatācijas drošumu.
LGS	VAS “Latvijas gaisa satiksme”.
Lidojumu drošums	Stāvoklis, kurā kaitējuma risks personai vai bojājuma risks īpašumam ir ierobežots līdz pieņemamam līmenim, īstenojot nepārtrauktu apdraudējuma identificēšanas un riska novērtēšanas un mazināšanas procesa vadību.
Nopietns incidents	Incidents, kas noticis apstākļos, kas norāda uz to, ka gandrīz noticis aviācijas nelaimes gadījums. Piezīme: atšķirība starp aviācijas nelaimes gadījumu un nopietnu incidentu ir tikai iznākumā.
RA	Gaisa satiksmes sadursmju novēršanas sistēmas (TCAS/ACAS) norādījums gaisa kuģa apkalpei, lai novērstu risku sadurties ar citiem gaisa kuģiem.
RE	Gaisa kuģa nobraukšana no skrejceļa pacelšanās vai nosēšanās laikā (<i>Runway excursion</i>).
RI	Gaisa kuģa neatļauta atrašanās uz skrejceļa.
Risks	Zaudējuma vai miesas bojājumu iespējamība, kas tiek mērīta smaguma un varbūtības izteiksmē. Iespējamība, ka kaut kas notiks, un iespējamās sekas, ja tas notiek.

SAĪSINĀJUMI UN TERMINI	SKAIDROJUMS
SAFA	Ārvalstu gaisa kuģu pirmslidojuma vai pēclidojuma pārbaudes (<i>Safety Assessment of Foreign Aircraft</i>)
SMS	Lidojumu drošuma vadības sistēma (<i>Safety Management System</i>)
SPI	Drošuma snieguma rādītāji (<i>Safety performance Indicators</i>)
Statistikas dati	Dati par gaisa kuģu nolidotajām stundām, lidojumu skaits, pārvadāto pasažieru skaits, lidojumu skaits Rīgas lidojumu informācijas rajonā u.c. (<i>Exposure data</i>).
TCAS/RA	Automātisks brīdinājums par tuvojošos sadursmi ar citu gaisa kuģi; izvairīšanās manevra komanda (<i>Traffic collision avoidance system</i>).
TNGIIB	Transporta nelaimes gadījumu un incidentu izmeklēšanas birojs (<i>Accident Investigation Bureau</i>).
VNA	Vispārējās nozīmes aviācija (<i>General aviation</i>).

Attēlu saraksts

1. attēls: <i>Atgadījumi datu bāzē (2013-2023)</i>	Error! Bookmark not defined.
2. attēls: <i>Lidojumu drošuma snieguma rādītāji komercaviācijā</i>	17
3. attēls: <i>RE riska faktori uz 10'000 lidojumiem</i>	18
4. attēls: <i>Atgadījumi, kuros ziņots par nogurumi kā veicinošo faktoru</i>	19
5. attēls: <i>Civilās aviācijas aģentūras veikto SAFA/SACA inspekciju sadalījums pa gadiem</i> ..	24
6. attēls: <i>Ziņojumi par atgadījumiem ar bezpilota gaisa kuģiem Latvijas gaisa telpā</i>	45

Tabulu saraksts

1. tabula: <i>Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-1). Negadījumi komercaviācijā uz 10 000 lidojumiem</i>	14
2. tabula: <i>Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-2). Nāvējoši negadījumi komercaviācijā uz 10 000 lidojumiem.</i>	15
3. tabula : <i>Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-4). Nopietni incidenti komercaviācijā uz 10 000 lidojumiem.</i>	16
4. tabula : <i>Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-1). Negadījumi vispārējās nozīmes aviācijā uz 10 000 lidojumiem</i>	21
5. tabula : <i>Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-3). Nāvējoši negadījumi vispārējās nozīmes aviācijā uz 10 000 lidojumiem</i>	21
6. tabula : <i>Lidojumu drošuma snieguma rādītājs (OPER-SPI-5). Nopietni incidenti vispārējās nozīmes aviācijā uz 10 000 lidojumiem</i>	22
7. tabula : <i>Informācija par reģistrētajiem gaisa kuģiem</i>	29
8. tabula : <i>Informācija par aviācijas personālam izsniegtajām licencēm</i>	34
9. tabula : <i>Informācija par 2023. gadā izsniegtajām veselības apliecībām un medicīniskiem atzinumiem</i>	36

Atsauksmēm

Komentārus par 2023. gada lidojumu drošuma pārskatu un tajā iekļauto informāciju vai ieteikumus nākamā gada lidojumu drošuma pārskatam, lūdzam sūtīt:

SIDD@caa.gov.lv